

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Augustini liber de quantitate animae - Cod. Aug. perg.
246**

Augustinus, Aurelius

[S.l.], [10./11. Jahrh.]

Augustinus: tractatus de quantitate animae

[urn:nbn:de:bsz:31-58698](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-58698)

INCIPIIT RETRAC TATIO SCI
AUGUSTINI EPISCOPI :
DE QUANTITATE ANIMAE :

In eadem urbe scripsi dialogum. in quo de anima multa
queruntur. ac differuntur. id. e. qualis sit. unde sit. quanta
sit. cur corpori fuerit data. cum ad corpus uenerit qualis ef-
ficiatur. qualis eum abcesserit. Sed quoniam quanta sit diligentis-
sime. ac subtilissime disputatum est. ut eam si possemus osten-
deremus corporalis quantitatis non esse. et tamen magnum a-
liquod esse. ex hac una inquisitione totus liber nomen accepit.
ut appellaretur de anima quantitate. In quo libro. illud quod
dixi. omnes artes animam secum attulisse michi uideri. nec a-
liquod quicquam esse id quod dicitur discedere. quam rem nisi ei. ac
revera dari. non sic accipiendum est. quasi ex hoc approbetur
anima. uel hic in alio corpore. uel alibi. siue in corpore. siue
extra corpus aliquando uixisse. et ea quae interrogata res-
ponderet. eum hic non didicisse. in alia uita ante didicisse. Sic
enim potest. sicut iam etiam in hoc opere supra diximus.
ut hoc idcirco possit. quia natura intelligibilis est. et conuenit

non solum intelligibilibus. uerum etiam immutabilibus rebus
 eo ordine facta. ut eum se ad eas res mouet. quibus conuenit est.
 uel ad se ipsam in quantum eas uidet. in quantum de his uera respon
 det. Nec sicut omnes artes comodo se cum attulit. ac se cum ha
 ba. Nam de artibus que ad sensum corporis pertinent. sicut
 multa medicinae. sicut astrologia omnia. nisi quod huc didicit.
 non potest dicere. Et uero. quae sola intelligentia capere. propter
 id quod dixi. cum uel a se ipsa. uel ab alio fuerit bene interroga
 ta. a recordata respondit. Alio loco inquam uellem hinc
 plura dicere. ac me ipsam consternigere. dum quasi tibi prece
 pio. ut nichil aliud agerem. quam reddere michi. cui me
 maxime debbo. tibi uideor dicere. potius debuisse reddere
 do. cui me maxime debbo. Sed quoniam prius sibi ipse homo red
 dendus est. ut illic quasi gradu facto. inde surgat. atq. attolla
 tur ad dei. sicut filius ille minor. prius reuerfus est ad se me.
 ipsum. at tunc ait. surgam. a iho ad patrem meum. ideo sic
 sum locutus. Deniq. mox addidi. atq. ita fieri mancipium
 do. Quod ergo dixi. cui me maxime debbo. ad homines re
 tuli. Magis enim michi debbo me. quam hominibus ceteris.
 quamuis do magis. quam michi.

HIC LIBER SIC INCIPIT.

Quoniam uideo te habundare otio. quae ut michi respon-
deas de his quae mouent. non opinor im-
par tunc. ut quae incongrue. Depe enim eum abste multa
quesissem. nescio quid la greeca sententia me deterren-
dum putasti. quae prohibet eum ea quae supra nos sunt require-
re. Nunc uero. non puto nos ipsos supra nos esse. Quia ob re-
eum de anima quero. non sum dignus. qui audiam. quod supra
nos. sed fortasse dignus. qui audiam. quid simus nos. **Al.**
Enumerata breuiter. quae audire de anima uelis. **D. Lacia.**
Nam sunt michi ista diuturna cogitatione preparata.

Quero igitur. unde sit anima. qualis sit. quanta sit. cum
corpori fuerit data. Cum ad corpus uenerit qualis
efficiatur. qualis eum ab secesserit. **Al.** Cum quaeris
unde sit anima. duo quaedam intelligere cogor. Aliter
enim dicimus unde sit homo. quae sit eius patria scire
cupientes. Aliter unde sit. eum quaerimus unde consistit.
id est ex quibus elementis. rebusque compositus. Quid
horum scire uis. eum interrogas unde sit anima. utruum
quasi regionem eius. a patriam unde huc uer uerit

nesse desideras. an vero quæstio eius substantia requiris. No.

E quidem utriusq. scire uellem. Sed quid sit scien. duno prius. tuo iudicio malo committere. **X.** Propriam quendam "anima" habitationem ac patriam. An ipsum credo esse a quo creata est. Substantiam uero eius. nominare non possum. Non enim tam puro esse. ex his usitatis. notisq. naturis. quas istis corporis sensibus tangimus. Nam neq. ex terra. neq. ex aqua. neq. ex aere. neq. ex igne. neq. ex his omnibus. neq. ex aliquibus conuincis horum. constare animam puro. **T**

Sed quem admodum si ex me quereres. arbor ista ex quibus constat.

Necessaria ista quatuor uocauimur elementa. ^{inhibita animalibus} ex quibus omnia zela constare credendum est. Porro si pergeres querere. unde ipsa terra. uel aqua. uel aer. uel ignis constent. nichil iam quod dicerem repperissem. Sic cum queritur ex quibus sit homo compositus. respondere possum ex anima. & corpore.

Rursus si de corpore si queras. ad illa elementa quatuor re
 curtaro.

Simplex enim
est propria quodam
natura et ab aliis
separata. distincta
non pariter nec
angustior nec clari-
or.

^{† quædam}
De anima vero querenti tibi. cum simplex quidam. et pro-
pria substantia uideatur esse. non aliter heretum. ac si
queras ut dictum est unde sit terra. D. Quomodo eam
propria uel habere substantiam. cum dixeris a deo factam. non
intelligo. M. Quomodo a terram ipsam a deo factam negare
non possim. a terram non possim dicere. ex quibus quasi aliis
corporibus terra constet. Simplex enim corpus est terra.
eo ipso quod terra est. et ideo elementum dicitur omnium istarum
corporum. que sunt ex ⁱⁱⁱ elementis. Non ergo sibi aduer-
satur

sententia qua dicimus
a deo anima factam.
et propriam quendam
habere naturam. Hanc

enim eius propriam. quendam
naturam. a se non dissipasse fecit. ut

^{† si} ignis. ut aeris. ut aqua. ut terra. que ex terra ex his omnibus
^{† accipio}
componerentur. D. Interim accipio unde sit anima. que me
cum. sedulo retractabo. et siquid me mouerit post requiram.

¶ Unde queso explices qualis sit. M. Uideatur nudum esse simi-
le deo. De anima enim nisi fallor. requiritur humana. D.

Id ipsum est quod abste explicari uellem. quem admodum sit anima
 similis dō. eundem a nullo factam esse credamus. animam
 uero ab ipso factam supradixeris. M. Quod tu difficile dō
 putas fuisse. ut aliquid sibi simile fieret. cum hoc intanta
 uarietate imaginum. etiam nobis uideas esse concessam.

Quomodo
 similis dō
 esto uno
 clauderetur

D. Sed nos uidemur mortalia facere. dī autem inmortalem
 animam fecit ut opinor. nisi forte tibi aliter uidetur. M.

Ergo tu uelles talia fieri ab hominibus. qualia dī facit. D.

Non equidem hoc dixerim. sed quem admodum ipse in mortali
 us. inmortale quiddam fecit ad similitudinem suam. sic et nos
 inmortales a dō facti. ad similitudinem uirum quod sumus
 inmortale esse deberet. M. Recte diceres. si ad in igne
 eius pingres tabulam. quod inter inmortale esse ero dī.

Nunc uero in ea exprimus similitudinem eorum. quod si fecerit
 inmortale est. D. Quomodo ergo sum similis dō. cur
 in mortalia nulla possim facere ut ille. M. Quomodo
 nec imago corporis tui potest hoc ualere. quod tu u capus
 uala. sic anima non mirandum est. si potentiam tantam
 non habet. quantum ille. ad cuius similitudinem facta est.

Imago potest
 habere aliqua
 similitudinem
 re uoluerit possit
 in plura et in
 plura et in
 etc.

D. Et hoc interim scitis est. Diu nunc quantas sit anima. *fol*

M. Quomodo quæritur: quanta sit. non enim intelligo. ut uis
eius quasi spatium latitudinis. t. longitudinis. t. roboris.
t. horum simul omnium requiras. an quantum ualeat nosse
uelis. Solemas enim querere. quantum fuerit hercules. id. e.
inquit pedes statura eius parua fuerit. a. utrum quantus
aut fuerit. id. e. quantum potentia atq. uirtutis. D. Utrumq.
scire de anima cupio. M. At qui illud superius dici non
potest. nec omnino intelligi de anima. Non enim ullomodo.
aut longa. aut lata. aut quasi ualida. suspicanda est anima.
Cætera ista sunt ut michi uidetur. a. de consuetudine
corporum. sic an manum querimus. Idemq. bene præcipit
etiam in mysteriis. ut omnia corpora contempnat. uni
uerseq. huic mundo renuntiet. qui ut uidemus corporeus
est. Quisquis se talem recte desiderat. qualis. idō fuerit
est. id est similem dō. Non enim alia filius anime. e.
aut renouatio. aut reconciliatio auctori suo. Quā obre.
Quanta sit anima scdm inquisitionem hanc tibi respondere
non possum. sed possum affirmare. neq. illam longam
esse. nec latam. nec robustam. neq. aliquid horum.
que in mensuris corporum queri solent. Et hoc car

5
existimari. rationem tibi reddam si placet. D. Placet
uer. ac arhementer expeco. Quid dicitur enim michi. qua
si nichil esse animam. si nichil e horum. M. Prorsus ergo
si uideatur. ostendam tibi multas res esse. quas non possis di
cere nichil esse. Nec tamen in eis inueniunt aliqua hu
iusmodi spacia. qualia in anima requirunt. Et non solum non
tibi ex eo anima nichil esse uideatur. quod in ea non in
uenis. Longitudinem. siue aliquid tale. sed et pretiosior.
et plaris estimanda sit. quod nichil horum habet. Deinde
utrum uere nichil hoie habeat. uidebimus. D. Uere
quous ordine. ac modo. Ergo uidere. et discernere paratus
sum. M. Recte facis. sed uolo in te ^{mibi} interrogant respondeas.
Et orasse enim. ea quae docere conat. ipse iam nostri.
Credo enim non te dubitare hanc arborem non esse om
nino nichil. D. Quis dubitauerit. M. Quid illud.
Non dubitas iustitiam multo esse haec arbore meliorem.
D. Ridelam isthoc quidem quasi uero illa sit compara
tu o. M. Liberaliter mecum agis. Sed illud nunc
attende. cum consistit. ita esse hanc arborem deteriore.
quam est iustitia. ut nec comparanda quidem tibi uideat.

hoc loquum non esse nichil confessus sis. **M**acet tibi. ut ipsam
iustitiam nichil esse credamus. **D.** Quis hoc de mens erudit
re. **M.** Recet omnino. Sed fortasse verba haec propterea
tu uidetur esse aliquid. quod longa est pro suo modo. & robu
ra. **Q**ue si ^{si cogitanda} dicitur ex his: nichil erit. **D.** Ita uidetur. **M.**

Quid ergo iustitia. quam non nichil esse confessus es. immo quod
tam longe diuinius. ^{si arbitrio} hac longeq. prestantius uidetur tibi
longa esse. **D.** Nullomodo michi iustitia. aut longa. aut
lata. aut tale aliquid cogitari potest occurrere. **M.** Si
igitur nichil horum est iustitia. & tamen nunc est nichil ip
si. cur tibi anima nichil uidetur. nisi eius aliqua longitu
dine. **D.** Agerum. Non michi uidetur ex eo nichil er
anima. quod in longa. nec lata. nec robusta sit. Sed uerū
^{si in ueritate sit.} uere ita sit. nondum esse dictum ses. **E**ri enim potest.
ut multa sint magis estimanda. que istis carent. sed non
continuo ex hoc genere animam esse credenda putat.
M. Scio ist hoc nobis enodandum restare. & hoc me
deinceps explicaturum promiseram. Uerum. quia
res subtilissima est. & longe alios mentis oculos que
re. quam humana consuetudo inordinata uer ac

tibus habere solita est. admonco te ut per ea. per quae tu
 eandam existimo libens pergas. nec nro quodam necessario
 circuitu defatigatus. egre tuleris aliquanto te tardius ad id
 quod cupis pervenire. Nam prout abste quero. utrum corpus
 ullum putet esse. non proprio modo aliquam habeat longitudi
 nem. & latitudinem. & altitudinem. D. Quam dicas alti
 tudinem. non intelligo. M. Nam dico. qua efficitur. ut
 interiora corporis cogitentur. aut etiam sentiantur. super
 lueat ut utrum. quanquam si hoc de mas corporibus quan
 tum mea opinio est. neq. sentiri possunt. neq. omnino corpo
 ra esse recte existimari. Hinc michi uolo aperias. quid
 tu sentias. D. Prorsus non dubito corpora omnia. his care
 re non posse. M. Quid illud potes cogitare. ista tria esse
 nisi in corporibus. D. Non intelligo quemodo esse alibi
 possint. M. Ergo animam. non putas esse aliud. qua corpus.
 D. Si etiam uerum corpus esse confitemur. negare non pos
 sum. corpus michi uidetur animam uideri. Nam tale a
 liquid tam esse cogito. M. Corpus quidem uerum tam
 concedo esse. quam sine despectu interroges. Nam nihil
 aliud. quam istum acreum commotum. & agitatum. ut

P

P

I

tum esse sentimus. quod in loco tranquillissimo. & ab omnibus
uentis quietissimo. uel breui flabello approbari potest.
quo etiam muscas abigentis aerem commouemus. flatuq.
sentimus. Quod cum euenerit. occultiore quod animoru
caelorum. & terrenorum corporum. per magnum spatium
mundi uentus uocatur. ex diuersis partibus caeli nomina
etiam diuersa sentit. Antibi aliter uidetur. **D.** Mi-
chi uere nichil. & probabile esse accipio quod dicit. Sed
ego animam non ipsum uentum. sed tale aliquid esse
dixi. **M.** Die michi parus uentum ipsum cuius
mentionem fecisti habere aliquam longitudinem. la-
titudinem. & altitudinem sentias. deinde uidebimus
utrum tale aliquid anima sit. ut hoc modo etiam quan-
ta sit inuestigare possimus. **D.** Quod hoc aer longi-
us. latus. & altius. facile inueniri potest. que eo motu
uentum esse. nunc abste michi persuasum est. **M.** Re-
te dicit. Sed nunquid iam. animam tuam putas esse
nisi in corpore tuo. **D.** Ita iam puto. **M.** Interius
est tantum. ut tranquillum uentus impleat. antan-
tum formis eius. uel ut creditorum. an a'm n'isus et eorum
secus

can esse arbitrarj. **D.** Hoc sentio. quod ultimum requisif
 ti. Nam nisi esset intrinsecus. nichil in us scribis nrif
 utale haberetur. Nisi esset extrinsecus. non etiam
 mouet le uiter posse sentire pungentem. **M.** Quid ergo
 amplius queris. quanta sit anima. cum uideas esse tantam.
 quanta ipsi spatia corporis patiuntur. **D.** Si hoc ratio
 docet. nichil amplius requiro. **M.** Recte facis. nichil
 querere amplius quam docet ratio. Sed haec ratio uide
 tur tibi firmissima. **D.** Quando aliam non uide
 uo uidetur. Sed etiam loca queram. quod me multum
 mouet. utrum haec figura cum eadem maneat. cum cor
 pore excessere. Nam hoc me in disputatione ul ti
 mum me posuisse memini. Sed qm denumero anima
 rum querere. ad quantitatem nichil uidetur pertine
 re. non esse loca hoc praeteritum existimo. **M.**
 Non incongrue existimas. Sed prius de spatio eius qd me
 adhuc mouet. ex plerimus splacet. ut etiam ego
 aliquid discam. sibi iam satis factum est. **D.** Que
 re ut us. Nam tua ista simulata dubitio. dubitare
 me uerissime facit. De hoc ipso. quod iam per actum d

esse praesumpseram. *M.* Dic michi quae sint. utrum ea quae
appellatur memoria. non tibi nomen in aere uideatur. *D.*
D. Cui hoc uideri potest. *M.* Animus hanc esse arbitraris.
an corporis. *D.* Felix dicitur ridere. Quod
cum ex animae corpus meminisse aliquid credi. ut intel
ligi potest. *M.* Meministi sine. eandem urbem mediola
nensem. *D.* Adde memini. *M.* Nunc ergo quia facta
tuis memini. recordaris. quanta. & qualis est. *D.*
Recordor sine ac nichil recentius. atq; integrus. *M.*
Nunc ergo cum oculis tam non uideas. animo uides. *D.*
Ita est. *M.* Meministi etiam credo. quanto spacio terra
rum nunc a uobis longe absit. *D.* Ita a hoc memini.
M. Cides itaq; animo etiam ipsam locorum distantiam. *D.*
D. Cides. *M.* Cum igitur anima tua hic sit ubi corpus.
nec ultra spatium eius porrigatur. ut superior ratio
demonstrabat. unde sit ut illa omnia uideas. *D.*
Per memoriam hoc fieri puto. Non quo illis locis sit sensus.
M. Imagines ergo illorum locorum memoria continentur.
D. Ita sentio. Nam & quid nunc ibi agat. ignoro. quatenus
non ignorarem. spiritus meus. usq; ad caelum porrigit

retio. presentiaq. sentiret. M. Veru michi uideris dicere.
sed certe iste imagines corporum sunt. D. Ita uocesse est.

Non enim aliud sunt urbes. terraq. quam corpora M.

Nunquid non intueus es parua specilla. aut nuqua in pupilla ^{in paruo}
oculi alieni. faciem tuam uidisti. D. Immo sepe. M. ^{specula}

Cur multo breuioa quam est apparet. D. Quid enim
uelis aliud quam ut pro modo speculi uideretur. M. Ne

cesserit ergo imagines corporum. si parua sunt corpora
in quibus apparent. paruas apparet. D. Necessesse est om

nino. M. Cur ergo cum tam paruo spacio sit anima. quando

corpus est eius. tam magne in ea possint ex parua imagines.

ut & urbes & latitudo terrarum. & queq. alia ingentia

apud se possit imaginari. Uolo enim cogites paulo diligen

tius. quanta. & quam multa. memoria nra continet. que

utiq. anima continentur. Qui ergo fundus est. quasi nullus.

que in mensuris. que possit hanc capere cum non tantum d

quantum corpus est superior ratio de euisse uideatur. D.

Non in uario quid respondeam. nec satis explicare possund

quantum ista memouerunt. & multum me ipse derideo.

qui superiori rationi tam cito consentiam. ut existo corpus

modo. quoniam se anima terminaret. **M.** Non ergo iam
tibi tale aliquid uidetur. quales uentus est. **D.** Nullomodo.
Nam etiam si aer iste. cuius quasi fluctum. uentum esse
probabiliter credimus uniuersion mundum ^{ista} posse im-
pletum innumerabiles tales. ^{naus & modis} mundos. secum anima
imaginari potest. quas imagines. quo spatio continere.
suspicari non possum. **M.** Uide ergo uenit uisus eam
credere ut superius dixeram. nec longam. nec latam.
nec altam. sicut michi de iusticia concesseris. **D.** Ita
le assentiret. nisi me ^{plus} conturbaret. quorum sum puto.
tantorum spatorum imagines innumerabiles. nullas uis
a longitudine. a latitudine. a altitudine. capere posse.
M. Inuenimus hoc fecisse quantum licet si quis diligen-
ter discutiamus. haec tria id est longitudinem. Latitudi-
nem. a altitudinem. Itaque ^{ex parte} cunctis longitudinem. que
^{cogitare} adhuc nullam latitudinem assumpsit. **D.** Nichil
possum tale cogitare. Si enim filum araneae minimum
conficere. quo nichil exilius solemus uidere. occur-
rit michi quam in eo tamen. a longitudo per se. a
latitudo. a altitudo. que ^{qualescunq;} sit

9
ē tamen negare n̄ possū. **Q.** Nonus que quæq;
absurda est responsio tua. **S.** Secularis cū tria ista manent
filo ē intelligi. **S.** discernit hęc. et quid inter se disti-
rant nostri. **D.** Analit̄ potuit ^{si nihil dicitur} dēre nihil horū dēre
hunc filo. **Q.** Inuigatur intellectu hęc dēre uisti.
hoc potest etiā seruetis alius solā longitudinē co-
gitare. ne aliquid corpus uoluit animo. **Nā** qđ ^{f. corpore} cumq; sit **S.**
artu. his om̄ib; non carebit incorporeū em̄ est. qđ tenere intel-
ligere cupio. **Nā** solā longitudo. non nisi intelligi animo po-
test incorpore inueniri n̄ potest. **D.** lā intelligo. **M.**
Ergo istā longitudinē si quasi secari cogitatione plonqū uel is.
uidet̄ pfecto n̄ possē. **D.** Manifestū est. **Nā** si potest. inest
etiā latitudo. **M.** Hanc igit̄ longitudinē. motū & simplicē
sibi placet lineā uocem. **Hoc** em̄ nomine a multis doctis
appellari solē. **D.** Uoca que quid uis. **Nō** em̄ multitudi-
nibus laborandum. cū res apta sit. **M.** Benefacis. **Q.** non
solū ap̄ probos. uerū etiā mones. ut semp̄ rerū curā maḡ quā
uerbā re habere delectet̄. **S.** Sed lineā istā quā ip̄ uo opinor
bene intelligi. si porrigit̄. sine exuna. si uocetur in parte
quā in longū porrigit̄ potest. **corpus** nullū ē finē. **An** ad hoc

contemplandū minuat acies mentis ruz. ¶ Contē
plor omnino ac nihil facilius. ¶ Quid ergo etiā nul
lum figurā posse fieri. simul agatur aliud. quā illa
linea porrigatur. ¶ Quā dicitur figurā ^{non} dū intelligo.
¶ Figurā inter in uo eo. cū ali quod spatium linea a line isue
concluditur. tan quā sicut culum faceres. aut quatuor
lineas simbas suis sibi mē ungeres. ita ut nullus finis
ab alterius copulatione liber eēt. ¶ Quid dicitur figurā
iā me uidere arbitror. sed utinā tā uidere quo ista uident.
aut quid ex his efficitur. sicut ego qd de anima
requiro. sciam. ¶ Hoc uero te am me uui. & postulau.
ut patenti ferres aliquantū circumā mē. qd tū quēdō ita fa
cias. ¶ Nam leuis res querit. non facilius ad cognoscendum
Nosse enī hoc plano. ac tenere uolum si fieri potest. Aliter
enī cū auctoritati credim. aliud cū rationi. Auctoritate cre
dere. ma gū cā pondum est. & nullus labor. ¶ Et sic de
leo rat. poteris multa legere. que magni & diuini uiri debis
re. necessaria que uidebant. salubrit impertantur. quasi
nunc quodā locum sunt. crediq. sibi uoluer. ab his. quoz mi
nus uel tardiorib. uel implicatiorib. alia salus eēt non possē.

Tales enim homines quorum profecto maxima multitudi-
 ne. ²⁷¹ sitatione uelint uerū compdere similitudinibus
 rationū facillime decipiuntur. ut emergerē inde. ^{et iniquas max}
 aucliberate. autē quā. aut eger time queant. ^{tasq; opinionet}
 utilissimū ē excellentissime auctoritati credere. & ^{ita labant.}
 sedm hoc agere uerū. & dicitur ut putas. nō solū nihil falso.
 sed etiā multū appbo. Sicut cupiditate istū refrēnare
 nō potes. quādiu ipsa sibi ratione puenire aduerita
 tē. multi et longiore tibi tolerandisunt. ut ^{ut}
 ratio nō adducat. usque. quē sola ratio dicendū. idē
 uera ratio. & nō solū uera. sed in aerta. & ab omī si
 multitudine falsitatis aliena. si amentū modo hec alio modo
 ratio ab homine inueniri potest. ut uulgo disputationes
 falsę. aut uerę similes. ab eate possint traducere. **T**
Nihil iā p̄p̄ere desiderabo. Arguit. adducat ratio
 qua intē. tantū dō modo p̄ducit. **N.** **N** hoc faciet. qui
 aut desolatis rebul. aut certo de his maxime
 de p̄candisē. sed ad rē quā instituerā releam; Nā
 si et quid si linea. & quid sit figura iā tibi notū ē.
 de q̄ ab te quero. ut uerū putas illā figurā fieri posse

si linea ex unaq; parte ad ex altera p[er]finitu[m] ducatur
 D. Nullomodo ul fieri posse confirmo. M. Quid igitur
 agendum e[st] ut figura[m] faciam. D. Quid nisi ut illa li
 nea infinita non sit. & ducatur in e[st]ra[m] ut ex alia parte
 se conungat. Non enim uides quomodo aliter possit ex
 una linea concludi aliq[ui]d spatii. q[uo]d nisi fiat sc[ilicet] u[er]ba descript
 non e[st] figura non erit. M. Quid si res. An lineas figura[m]
 facere uel non. potest fieri ut de una linea fiat. an non possit.
 D. Nullomodo. M. Quid duab; D. Ne hoc quide[m]
 M. Quid tribus. D. Uideo posse. M. Bene igitur
 nosti a[ut]em. cu[m] figura lineis rebus facienda e[st]. minus
 qua[m] trib. non posse. An si illa tibi aduersetur oratio.
 de hac te sententia deuocabit. ^{separabit} D. Plane si quis mihi hoc
 falsum e[ss]e monstrauerit. nihil erit q[uo]d me scire posse con
 fida[m]. M. Nunc ergo illud responde. quomodo trib;
 lineis figura[m] feceris. D. Cum se simib; ungu[n]t.
 M. Quid ubi se ungu[n]t. nonne uides tibi angulus
 fieri. D. Ita est. M. Quot ergo angulus h[uius] figu
 ra constat. D. Tondem quot lineis. M. Quid.
 ipsas lineas pares anstatis. an ^mimpares. D. Pares.

Q. Quid anguli tantū dem omīs parent anō alius
alio ^{ad alios} ^{contrario} contradictor. uel aptior. D. Etiam ipsos partes
cō uideo. M. Potest ne fieri ut in figura quę tribus re-

Aspari b; lineis facta sit. impares anguli sint. An non po-
test. D. Nulla prorsus modo. M. Quid si re-
lineis tribus sed imparib; figura constat. possunt eam
mista pares cō anguli. an aliud intelligis. D. Omnino
non possunt. M. Recte dicit. Sed quę dicit. quę
namibi figura melior & pulchrior uideatur. eam quę
paribus. an quę imparib; lineis constat. D. Quis dubi-
tā eā cō meliorem. in qua equalitas p̄ualē. M. Ergo
p̄ualitatem & equalitatem proponis. D. Nescio utri quępiā
non p̄ponat. M. Uide nunc in figura quę tribus angu-
lis parib; p̄fectā. quid in ea sit angulo contrariū. id est
ex altera parte contra positū. utri linea in angulus. D.
Lineā uideo. M. Quid ergo. si & angulus angulo. & li-
nealiter & contraria sit. Nonne fateris & equalitatem cō
ponere in ea figura in qua id accidit. D. Fateror qui-
dem. sed quę admodum id fiat tribus lineis omnino
non uideo. M. Quid in lineis. potest ne hoc fieri

 D Prorsus potest. **M.** Melior igitur est figura, quae in
lineis rectis paribus, constat. quae quae in. **D.** Certe melior.
Siquidem magis in ea qualitas ual. **M.** Quid ergo ista quae
in rectis paribus, lineis constat. censet ne posse etiam ita fieri.
ut omnes anguli inaequales sint. an non putas. **D.** Uideo posse.
 M. Quana modo. **D.** Si duo contradictores, duo aptiores
sint. **M.** Uides ne etiam quae admodum. et ambo contradicto
res. et ambo aptiores sibi contrariis sint. **D.** Ac uerissime atque
aptissime. **M.** Seruata igitur. et hic quantum obseruari po
tuit aemulatio. Cernis enim profecto fieri non posse, ut
etiam in paribus, lineis figura perficiatur. si aut omnes, aut certe bi
ni anguli aequales sint. Quaeque, tamen sunt paria sibi, ex con
trario respondere. **D.** Cerno. et firmissime teneo. **M.**
Nihil ne te mouet etiam in his rebus, tanta etiam in concussa quaedam
iustitia. **D.** Quana modo. **M.** Quia nihil ut arbitror
dicimur esse iustitia, nisi equitas. et quae autem, ab aequalita
te quadam uidetur appellata. Sed quae in hac uita uero equi
tas, nisi ut sua cuique tribuantur. Porro sua cuique, nisi quaedam
distinctio ne tribui non possunt, analitice putas. **D.** Manifeste
tamen est. et prorsus assentior. **M.** Quid distinctio non arbitra

ne eē ullā siomā pariasint. ut nihil omnino in se differant.

^{si baron}
 O Nullomodo. M Ergo iustitia seruari n̄ potest. nisi in reb; inq̄b;
 seruat̄. quę dā utra dicā imparitas & dissimilitudo

O Intellego M Cū igit̄ facimus istas figuras de quib; agi
 m̄ inter se eē dissimiles. illā scilicet quę ⁱⁱⁱ & hanc quę
ⁱⁱⁱⁱ angulis constat. cū amb; parib; lineis fiant. non uideat̄
 tibi quędā reuera iustitia. ut illa quę habere non potest pariti
 tate contrariorū inconstā teneat angulorū equalitate. In hac
 ū quia tanta eē contrariorū incongruentia. illa lex angulorum
^{aliquando} admittat n̄ nullā inaequalitate. Hoc ergo cū me multū in uerit̄
 quę rēndū abstulissimū eē. quonā modo ista ista ueritate. & quita
 te equalitate delectare. D lā cerno quid dicat. & n̄ mo
 die erit admiror. M Age nunc quia inaequalitate. & quali
 tate in te p̄ponit. Nec quis quā omnino eē ut opinor humano
 sensu p̄ditus. cui n̄ id uideatur. In istam si placet figu
 rā. in qua summa & qualitas inuicē inuicē ⁱⁿ quocet. Quę cūq; erit
 erit. ceteris sine dubitatione p̄feret. D Placet uero. &
 quę ista sint scire cupio. M Ille rursus ergo responde. utri illa
 rū tibi figurari. quarū iā quantum satis uidebat̄ factamen
 to eē. eandem ex altero. quę in lineis parib; uideat̄;

angulis parib; constet. Nāq; in hac ut uides. & linearam
equalitatis. & angulaz ē. & quod nulla que trib; lineis pa
rib; ^{telau} concludit. n̄ inuenebam; ad e; hunc paritatis contra
riuz. Nā lineę linea. & angulus angulo ē ut cornus con
trarius. D' t'auero ē ut dicit. Si habet ne sumā equali
tatē. analiter ubi uideret. Nā si habet. frustra ut instau
eram; aliā querim;. Si autē non habet. uolo ut idipsum mihi
abste demonestret. D' Uideret mihi habere. Nā ubi an
guli pares. & lineę sunt. ubi de p' hōndā in equalitate non
uideo. M' I go aliud sonat. Nā recta linea donec ue
niat ad angulos. sumā equalitate p' dita ē. sed cū ex di
uerso latere alia conuincit linea. & angulū facit.
Nonne censet hoc ipsum in equalitate. antibi pars figurę
quę linea claudit cū illa parte quę angulo conclu
dit congruere uideatur equalitate aut similitudine. D'
Nullo modo. & me pudet temeritatis meę. Co cū du
ctus sūt. q̄t & angulos. ^{inea} pares int' se. & latera cornu.
Sed quis n̄ uideat ooz laterā ab angulis magnā diffe
rentiā. Ad cepe in equalitatis aliud ap' sumū indicū.
Certe cū cornus ^{illa} ipsā figurā triangulā parib; lineis

constante. ut ista quadrata habere aliquot multum. D Cerno pla
ne. M Quid ab eodem medio. cum lineas ad omnes figuras par
as ducam. paresne tibi dua lineę uidentur an impares.

O Impares prorsus. Nam longiores eas necesse eẽ. quas
in angulos ducam. M Iste in quadrata q̄ sunt. & quot uari
angula. O Quattuor hic. tres tibi. M Quid minimum omnium.
que rursus. & quot sunt in figura utraq.

O Tondẽ scilicet
& q. que in media latiora ducunt. M Uerissime multum
deris dicere. neq. hic opus eẽ diutius immorari. ad id q̄ tuo
lum satis eẽ. Nã & magnã equalitatẽ hic seruauit
pinor uidet. & tam nondã ex omni parte pfectã.

Omnino uidet. & que illa figura sit. que habeat sumã
equalitatẽ. nosse uehementẽ expedit. M Quã cõfite. nisi
eã cuius & extremitas sibi conuersã eẽ undiq. nullo angulo
equalitatẽ perturbante. & acutus medio ad omnes extre
mitas. ut partes. pares lineę educipos sunt.

O
lãta opinor intelligo. Nã illam figurã que una
linea in circuli ducta terminatur. mihi uideris des
cribere. M Recte intelligis. Nunc itaq. illud con
sidera. cũ superior ratio docuerit lineã in sola longitu

dine intelligi. nec quoquā latitudinis usurpare. & ideo plon-
gū quāduocumque diuidi non posse. utrum tibi uideat̄ figura
quolibet sine latitudine inueniri. **D** Nullo modo. **M** Quid
ipsa latitudo. potest non longitudinē non habere. quam
uis latitudo sola sit. quē admodū superius longitudinē
sine latitudine intellexim. an non potest. **D** Uideo non pos-
se. **M** Nidos ergo etiā illud in fallere. quā latitudo ab omni
parte diuidi queat. linea uero plon-
gū non queat. **D** Mani-
festū est. **M** Quid ergo putas pluris habendū. illud quod di-
uidi potest. an id quod non potest. **D** Profecto id quod non potest.
M Proponitur igitur linea latitudinis. Nā si quā diuidi non
potest. & proponendum est. proponamū necesse ē etiā id quod
min⁹ diuidi potest. Latitudo autē ex omni parte diuiditur.
Longitudo uero. non nisi ex duobus. Nā plon-
gū diuisione
non admittit. Est ergo latitudo prestantior. ^{ut dixi} an ualior
existimas. **D** Ita prorsus ratio cogit fieri. **M** lamque
ram si placeat. utrum sit aliquid iusta ratione. quod omnino ui-
queat diuidi. Erro enim hoc multo etiā. quā illa linea
melius. Nam lineā certis ex duobus innumerabiliter
sevari posse. itaque tibi ipsi hoc inueniendū. diuerso. **D**

Ego illa a puncto non pot' seduudi qd' mediū in figura ponebam'.
 unde in extrema lineę ducentur. Nā si diuiditur. Longitu-
 dine aut etiam latitudine carere non potest. Sed si longitu-
 tudinem solā habet. nomā unde ducentur lineę. sed ipsa li-
 nea est. Si uero etiā latū est. aliud desiderat mediū. ^{f. puncto} a quo in
 extremitatibus lineę ducentur. Utrumq; autē hoc ra-
 tio respicit. Idem igitur. qd' diuidi nequit. At recte
 dicit. Sed nōn ne tibi tale aliquid uidetur. etiā illud unde
 linea ducitur. & si figura nondum sit cuius mediū intelligen-
 m'. Illud enī dico lineę principū. a quo incipit longitudo.
 qd' uel sine ulla longitudine intelligas. Nā si longitudo
 nō intelligit. nequaquā pfecto intelligit. unde ipsa incipit
 longitudo. D Tale ē omnino. At hoc ergo qd' iā te
 te capio
 uideo intelligere. potens simū est omnū que demonst-
 ratasunt. Siqui de hoc ē. qd' nullā diuisionē patiat'.
 Punctū uocatur. cū mediū nō sit figurę. Si autē princi-
 pū lineę ē. ut lineis. aut etiā finis. ut cū omnino aliquid
 notat qd' sine partib; intelligendū sit. nec tamē obane
 at figurę mediū. signū dicitur. ^{Alquando signū quando caput ē longit. lineę} Est ergo signū. no-
 tas sine partib; Est autē punctū. nota mediū figurę te-
 non S

tractat. ut omne punctū. etiā signū sit. Si autē omne signū
 punctū uideatur. Uolo etiā de his nominib; inter nos con-
 uenire. ut min⁹ indisputando circū loquamur. quāquā
 pleriq; punctū appollent. nāq; omēs figurę mediū. sed qd
 solus circuli ut pilę tenet. ^{noti} tā & si min⁹ de uocabulis
 laborandū est. D. M. Senar. M. Uides certe etiā quāto
 ualeat. ^{f. ipso punctū} Nā ab ipso. in apert. linea. ipso terminat. Figurā
 rectis lineis uidem nullā fieri pot. nisi ipso angulus elau-
 datur. Deinde undecunq; lineas secari pot. ipsū
 secatur. cū ipsū omnino nullā amittit tæ sectionem.
 Nulla linea. lineę nisi ipsū copulat. Postremo. cū cę-
 teris planis figuris. Nā de alia dicit. nihil adhuc
 dicim⁹. etiā preponendā ratio demonstrauit quę circulo
 clauditur. ppter summā equalitatē quę alia ipsius equa-
 litatis moderatio ē. quę punctū in medio constituit.
 Multa de huius potentia dici pot sunt. sed adhibeo modū
 & tibi ipsi ex grāda plura p mit to. D. Sane ut uide-
 at. ^{f. p. m. u. u. u.} N. etiā me requirere pigebit. siquid fuerit obs-
 curus. Cerno autē modū erit. ut pōro magnā cō-
 huius signi potentā. M. Nunc ergo illud adfēnde

eū & quid sit signū. & quid sit longitudo. & quid sit latitudo
 p̄speceris. quid hōz tibi videatur. aliterus. & cuius
 indigere. sine quo eē non possit. D Uideo qđ latitudo
 longitudine indiget. sine qua p̄sus intelligi non po-
 test. Rursus longitudine cerno latitudine quidē
 n̄ indigere ut sit. sed sine signo illo eē non posse.
 Illud autē signū p̄seme ipsū eē. & nullus hōz indige-
 re manifestū est. M Itac̄ ut dicit. sed diligentius
 considera. utrū latitudo uere undiq; secari queat
 an ali unde nec ipsa sectione possit admittere. quā
 uis plus admittat quā linea. D Nescio p̄sus
 unde n̄ possit. M Credo te non recordari. Nam nos
 circ̄ isthoc nullamodo potes. quare cōmunofaciā. eo. is
 to modo. Certo enī latitudinē sic intelligis. ut a qua
 tione tua de latitudine nihil usar pot. D Sic omnino.
 M Accedat igit̄ huic latitudinalitudo. & responde-
 iā utrū etiā aliquid accesserit quo magis undiq; se-
 cari queat. D Mirum omnino admonuisti. Nunc enī
 uideo non solū desup aut ex inferiore parte. sed a
 laterib; quoq; admitti posse sectionē. nihil q; omni

no romanissimo. unde non queat penetrare diuisio. Quia
remanifestum est latitudinem ex his paribus sciri non posse.
per quas surrectura est altitudo. Ad id ubi uigilantur si non fal
lar. & longitudo. & latitudo. & altitudo nota est. Quapro
pter utrum possint decem duo priora. ubi aduertit altitudo. D
Sine longitudine quidem uideo esse non posse altitudinem. sine
latitudine autem potest. M Redi ergo ad cogitationem
latitudinis. & sic a quasi iacentem animi figuraueris.
erigat inquit liber & latus. tamquam sic a uelles permissi
ma rima ubi se clausit ianua uingunt educere. an nondum
intelligis quid uolum. D Intelligo quid dicas. sed non
dum fortasse quid uolis. M Illud scilicet responde
as. utrum sic erecta latitudo uideatur ubi migrasse
in altitudinem. & latitudinis iam nom descriptionem qui am
fuisse. an adhuc maneat latitudo. quam uisitas colloca
ta. D Uidet mihi altitudo esse facta. M Recordaris
ne obsecro. quem admodum altitudinem distinxeram.
D Recordor plane. & me sic iam respondisse pudet.
Nam etiam hoc modo quasi erecta latitudo sectionem plun
gi deorsum uersus non admittit. quare nulla mea possit

interiora cogitari. quāvis mediū & extrema cogentur.
 Scdm autē superiorē demonstratiōē altitudinis quā fecisti.
 ut recorderer nulla omnino ē altitudo. ubi nihil vtius
 cogitari potest. **M** Recēdēdus. & sic te omnino meminis-
 se capiebā. Quā obrē. illud iā uolo respondeas. utrū fal-
 so uerū anteponas. **D** Iā hinc dubitare. incredibilis
 dementia ē. **M** Dic ergo queso te. nunquid nā uera
 linea ē quę plonquē secari potest. aut uerū signū quod
 ullo modo secari potest. aut uera latitudo. quę cū erecta
 ē ut dixim⁹ sectionē plonquē deorsū uersus admittit.
D Nihil min⁹. **M** Utiq; ne igitur oculis istis corpo-
 reis. ut tale punctū. ut talē lineam ut talem latitudinē
 uidiſti. **D** Omnino nunquā. Non enī sunt ista corpo-
 orea. **M** Atquis sic corporea. corporeis oculis mira quadā
 rerū cognitiōe cernuntur. **D** Oportet animum quouidem
 illa incorporea corporeū corpus uel noncē. actualiter
 existimas. **D** Age iā concedo corpus noncē animum
 ut que quā corporeū. quid ē tandē. dic mihi. **M**
 Uide utrum utriū confectū sit carere illū omī illa quan-
 titate. de qua nunc quōstio ē. Nā quid sit animum.

oblatū te eē miror. priore inter nos questione discussū.
Meministi enī te quēsisse primitus unde esset. quāda
ob hō modis apōb tractatū eē meminī. Una quoquasi
derogatione eius quē sitimē. altero utrū nā exte
ra ut igne. ut alio quo piā istoz elemētaz eē. ne lex
omnib; ut ex aliquib; hoz. in qua questione consistit
inter nos. n̄ magis hoc querendū eē quā an desit
terra. at si quid aliud elemētaz singulaz. Intel
ligendū est enī quanquā d̄s fecerit animū. ha
bere illum certam substantiā. quē neq; terrena. neq; ignea
neq; aeru sit. neq; humida. nisi forte arbitrandū ē d̄m
terre dedis se. ut nihil aliud sit quā terra. & non dedis
se animo. ut nihil aliud sit quā animū. (Sicut diffi
niri tibi animū uis. & ideo queris quid sit animū faci
lorespondeo. Nā mihi uidetur eē substantia quedā
rationis participis regendo corpori accommodati.
Itaq; illud potius arande unde ambigitur nunc uerū
quantitas & quasi iuxta dicā locale spacū animo nul
lū sit. Nā p̄fecto quia corpus non ē. neq; enī aliter
incorporata ulla cernere ualere ut superior ratio de

monstrabit. procul dubio carere spatio quo corporame-
 tantur: et ^{non} obsecrate credi. aut cogitari non
 potest. aut intelligi eius quantitas. Si autem te moue-
 cur tanta celi. terra. marisq. spacia memoria con-
 tinet. cum sit ipse nullius quantitas. mira que da
 uis e. qua tam ex his que a nobis computantur. quan-
 tum ingenio tuo inest lumini animaduertere potest.

Si enim corpus nullum e ut ratio iam ostendit. quod
 longitudine. latitudine. altitudine careat. nihil
 que coram nisi cum aliis duobus esse incorpore potest.
 In nullo tam etiam sola linea. in teriore quodam oculo.
 uel e intelligencia uideri concessum e. Arbitror
 nos concedere sic animum corpus non esse ut sit cor-
 pore melior. quo concessio non opinor dubitandum
 esse. eum etiam linea esse meliorem. Ridiculum e enim
 cum tria illa non sunt corpora ut corpus sit. uel his
 omnibus esse meliorem. qui corpore e melior. Atq.
 salinea quam melior esse conuenitur animus. ideo
 ceteris duobus prestat. quia minus quam illa duo
 secari potest. Porro illa duo eo magis secantur.

quā lineā. quo magis se in spatū distendunt. Lineā
spatū nisi longitudinis nullū habet. quō sublato. nichil
omnino remanet spatū. Quapropter quicquid in carne
lūis ē. ^{punctus} necesse ē. nullo spatū esse. & omnino diuidi. se
cariq; non possit. Frustra igitur ut opinor quantitatē
o animi quē nulla ē inuenire laboramus. cū cū lineā
concedamus ēē meliorē. & si figurarū omnium plana
rum. illa optima ē quē circulo effingitur. in quaratio
do euit. nichil ēē melius puncto atq; potentius. qd̄ nul
lo dubitante partib; caret. Quid mirū si anima neq;
corporea sit. neq; ulla. aut longitudine porrecta.
aut latitudine diffusa. aut altitudine solidata. &
tam tantū ualeat incorporare ut pene scā sit regim̄
omnium membrorū. & quasi carido quidā inagendo
cunctarum corporaliū motionū. Cū autē oculi mediū.
que pupilla dī. nichil aliud sit. quā qd̄ dā punctū oculi.
in quo tam tanta uis ē. ut eo dimidium celū. cuius in
effabile spatū ē. ex aliquo eminenti loco certū. con
lustrariq; possit. non abhorret auro animū carere
re omni corporea magnitudine. quē tribus illis

differen- ^{ti}as ē sumatur. quāuis corporū mag-
 nitudines — quas libet imaginari, quocumque. sed pau-
 cis licet ipso animo animū cernere. id est ut ipse
 se animus uideat. in deo autē per intelligentiā. huic
 solentur licet uidere. nichil ē in rebus potentius
 & magis certius his naturis. que ut ita dicam
 sine tumoribus ē intelliguntur. Tumor enim non
 absurde appellatur corporis magnitudo. que
 si magni pendenda esset. plus nobis profecto ele-
 phantia saperent. Quod si quā ^{quis} corū ^{et cognatus} cogitatus dicitur
 elephantos ē sapientes. sensientum quāuis ammi-
 rans. sensi tam etiā hinc homines sepe ambigere
 illud quanti opinor saltem concedere plus asino
 sapere apiculā. quorū comparare magnitudi-
 nes. plus profecto ē ^{solidū} quā asinum. ut quā etiā de oculo
 dicebamus. cui non licet aquile oculū multo quā nō ^{et nō quā}
 ē breuiore. quo tam illa sublimē ita uolans. ut
 a nobis in tanta luce difficile cernatur. Latet
 tē sub fructu lepuseculū. & sub fluctibus pisce ui-
 dere cōptaē. Quod si in ipsis sensibus quibus nisi

corpore sentire n̄ datū ē. nichil ad rō. id ē ad um
sentendi ualē corporis magnitudo. — me ti
endū ne ē que se ne animus humanus. — cuius ex
cellentior. & pone solus aspectus eīp̄. **S**aratio.
qua etiā se in uenire molitur nichil sit. sūllū eadē
ratio. id ē se ipse omnium magnitudine. qua ob
tinetur locus carere conuocet. magna quēdā
michi ere de magna. **S**ed sine ulla mole de am
mo cogitanda sint qđ facilius contingit his.
qui aut bene eruditi ad hęc accedat. non stu
dio inanis gloria. sed diuino amore ueritatis.
aut cū iā in his. que reudi fuerantur quis e
ruditi minus ad inuestiganda ea uenerit. **S**i
patient̄ bonis ^{se} dociles p̄beant. atq. ab om̄i cor
porū consuetudine quantū in hac uita p̄mitti
tur semel auertat. **S**i fieri aut non potest qua
dā diuina prudentia. ut religiosis animis sep
ses & dñi suū. id ē ueritatis. pio. caste. ac dili
genter querentib. inueniendi facultas de
sit. **S**ed ab ista questione nisi quid te ad hęc mo

ne iā recedamus si place. & ad alia transeam.)
 Que quid aut de illis figuris loquaris anobis for-
 tasse disputatū ē quolebas. uidebis quantū ad alia
 ualebit. si hanc disceptationē aliquid eo adiutū
 ēē concedis. Nā & exerce animū hoc genus
 disciplinarū. ad subaliora cerrenda. ne luce
 illorū repulsus. & eā sustinere non ualens in e-
 as de tenebras. quas fugere cupiebat libenter
 refugiat. & afferat argumta nisi fallor certissi-
 ma quibus quod fuerit in uentum. atq. effectū. ut
 prudentem habeat dubitationem. quantū homini
 talia uestigare permissum est. Minus enim
 ego de his rebus dubito. quam de his. quas istis
 oculis uidemus. cum pictura semper bellū geron-
 tibus. Quid enim minus ferendū. & audiuendū
 est. q̄ fateri nos ratione prestare bestis. & eā
 rem fateri esse aliquid. q̄ corporeo lumine
 sentimus. q̄ etiam non nullae bestiae melius
 cerunt. Id aut quod ratio ne intuemur
 nichil ēē contendere. q̄ si diceretur tale ēē.
 quale illud est. quod oculi uident. nichil profecto

diciposse indignus uideretur. D. Accipio ista
libentissime atq. assentior. sed illud me mouet cū
corporeae quantitas non eēt animā resistit clara
sit michi. ut omnino. quem admodū resistit il
lis argumentis. & quā eorū non cedā prorsus sig
norem. Primū cur aetate ut corpus ^{creset} ita & ani
ma uel crescat. uel crescere uideatur. Quis enī
negat pueros & infantes ne bestiarū quidē non nulla
rū astutiae comparandos. quis autem dubitet illis
crescentibus & etiam ipsam in eis quodammodo
crescere rationem. Deinde si per spatū ^{f. hinc} sicut
poris anima distenditur. quomodo nullius quan
tatis est. Si autē non distenditur. quomodo
sentit. ubiq. pungentē. M. Omnino ea queris
que me quoq. sepe mouerunt. I. Itaq. non sum
imparatus tibi respondere: ut michi soleo.
V. dū autē bene ratio. que te agit iudicabit.
quale cūq. id tamen sit. pluscer te non possum.
nisi forte aliquid melius eam disputaui
in mente diuinitus uenerit. Sed agamus
si placet more nostro. ut ducere ratione tibi

respondeas ipse. ac prius queramus utrū cresecerit
 tis. com corpore animi certū argumētū sit qđ tra
 tatis accessu aptior humanę consuetudinū homo.
 & in ea magis magisq; peritus est. D. Age ut pla
 cet. nam & ego id genus docendi. ac discendi maxi
 me pbo. Nescio quo enim modo. cū id qđ nescies
 que rebā. ipse respondeo. sit ipsa inuentio. non
 mo dore. sed admiratione etiam dulcior. M.
 Dic ergo utrū tibi maius. & melius. duo quedā.
 an unū. atq; idē ēē uideatur duobus nominibus
 appellatū. D. Scio aliud esse qđ maius aliud.
 qđ melius dicimus. M. Quid horū duorū ē.
 cuius esse putes quantitatē. D. Id uidelicet.
 quod maius dicimus. M. Quid cū duarum
 figurarū rotundā quadratā meliorē ēē con
 fitemur. quantitas ne id facit. an aliquid aliud.
 D. Nullo modo quantitas sed illa de qua superi
 us egimus equalitas huius excellentiæ causa
 est. M. Nunc ergo illud attendā utrū tibi ui
 deatur uirtus equalitas que dā esse uirtutis

rationi undiq. consentientis. Nam si aliud ab alio inui-
ta descripta. magis in fallor offendimur. quam si aliqua
pars circuli maiore. minoreve intervallo. q. alie par-
tes distat a puncto. autu aliud existimas. O. Immo
assentior. & hanc que abste descripta e. probo
esse uirtute. Nam & ratio non dicenda e. aut
existimanda. nisi uera. & cuius uita p. omnia
congruit ^{uirtuti.} ueritati. q. se profecto ut solus. ut
certe maxime. qui bene uiuit at q. honeste.
& qui ita se affectus ^{omni} solus habere uirtute.
& ea uiuere iudicandus e. n. Probo dicis.
Sed certe rati illud in des ut opinor simili
ore uirtuti e. circulu figuraru planaru
alia qualibet. Hinc e. enim qd. apud orati-
um magis laudib. solemus ex tollere
illu uersu quo at. cu. de sapiente agere.
Foras & in se ipso rotundus. at q. rotundus.
Et rati. naneq. in animi bonis que qua. inue-
nis. qd. magis sibi ex omni parte consentiat.
q. uirtute. neq. in planis figuris q. uirtute.

lum. Quam ob rō sic er eulus non magnitudine
spati. sed quadā confor matione ceteris prestat.
quanto magis de uirtute existiman dū ē. qđ non
maioris lo co occupatione. sed diuina quadā con
gruena ratione at q. con cordia. ceteris affec
tionē sammi superat. Cū autem puer proficere
laudabiliter ad q. rem magis. quā ad uirtutē
proficere dr̄. Antibi non uidetur. D. Mani
festū ē. Non igitur debet tibi uideri animus
sicut corpus erescendo cū g. tate proficere. Pro
ficiendo enim. ad uirtutē puenit quam fate
mur. Et tulla spati magnitudine. sed mag
nani constantie. pulchrā ēē. at q. per fec tam
& si aliud ē maius aliud melius ut iam dedisti.
que quid anima cum aetate proficere compos
q. rationis sit. non mihi uidetur fieri ma
ior. sed melior. quod si m̄ brorū id facerē mag
nitude. eo quis q. prudentior eō. quo longi
or. aut ualidior. qđ se alit̄ habere non opi
nor negabis. D. Quis istud negauerit

sed tamen cum proficere animā p̄tā tē etiam tu con-
cedas. miror quī fiat ^{facinus} ut omnis quantitas ex-
per. etiam si non membrorum spatio. aut certa
temporis adiuuetur. M. Desine mirari p̄tā
& hic tibi si miratione respondeo. Ut enim
membrorum magnitudo ideo nihil affert
argumenta. cur animam adiuuet q̄d multa
exilioribus breuioribusq. m̄bris pruden-
tiores inueniuntur: Quibusdā magna mo-
le corporis predictis. ita qm̄ iuniores non
nullos. seniorib; magis industrios. atq. stre-
nuos uidemus. non uideo cur putanda sit
spatia temporis in actibus incrementa.
ut corporibus sic animis dare. cū & ipsa cor-
pora quibus per tempus crescere. atq.
ampliora spatia tenere concessū ē. sepe
sunt annosura breuiora. non modo senilia.
que magnitudine tēporis contrahunt.
atq. minuantur. sed etiā puerorū. quos
animaduertimus his breuiores ēē cor-

pore quibus sunt & aetate maiores. Suggestur per
 recta in plurimum tempora ne ipsi quidem ^{cor}
 poribus magnitudinis afferunt causam. sed omnis
 illa seminis us est & quorundam nature nume
 rorum. ^(f. uitalium) sane occultorum. & difficile ad dig
 noscendum. quanto minus arbitrandum est. Longo
 tempore longiore manum fieri quia eam
 uidentur usu rerum. atque assiduitate multa
 didicisse. Quod sit illud mouet. quod solemus
 eam quae greci machrochymiam uocant. longam
 uirtutem inter pretari. ad uia duer cere licet
 a corpore ad animum multa uerba transferri.
 sicut ab animo ad corpora. Nam si montem imp
 bum. & iustissimam tellurem dixit uirgilius
 quae uerba ceruis ab animo ad corpora esse tra
 lata. quid mirum si uirtutem uice longam uirtute
 dicimus. cum longa nisi corpora esse non possunt.
^{substantialia}
 Cauere quoque inter uirtutes appellatur animi
 magnitudo. ad nullum spatium. sed ad unquam
 dam. id est ad potestatem. potentiamque ani
 mi relaxata recte intelligitur. uirtus coplu
 ris

est mandata. quo plura eō tempore. Sed de hac.
post loquemur. cum quereamus quanta sit ani-
ma si eus queri assolatē quantū fuerit. her-
cules factorum excellētia non mole mēbro-
rū. Ita enim supra distribuimus. Oportet
autem p̄unc te recordari. qđ de p̄uictōiā
satis egimus. Nam id potentissimū eē maxi-
meq. in figuris dominari ratio docebat.
Potentia uero atq. dominatus. non ne ostentat
quandam magnitudinē. ^{non sicut cornu in capite.} Quinque tamen
nullum spatium repperiebamus. Fugitur
magnum. uel ingentem animum. cum audi-
mus. aut dicimus. quantum loci occupet. sed
quantum possit cogitandum est. Quam obrē
suam primum argumentationem. quoti-
bus per aetatem cum corpore animus cresce-
re uidebatur. satis discussum est. transi-
mus ad aliud. D. Nescio utrum omnia
que me non frustra mouere assolat
persecuti fuerimus & fieri possit. Tre-
cordationem meam aliqua fugiant. ue

rum tamen qđ nunc in mentem uenit uideam
 qualosic. qđ puer infans non loquitur. at qđ id
 crescendo assequitur. M. facile ẽ hoc. p̄
 credo uideri tibi a lingua quẽ qđ lo qui qualoquin
 tur homines. inter quos natus. educatus qđ sic.

D. Nemo id ignorat. M. Constitue ergo quẽ
 piã ibi natum. at qđ alibi. ubi homines p̄loque
 retur. sed in tabulis m̄brorũqđ motu cogita
 tiones suas ^{bi} exprime id assignaret. I
 Nonne censes eũ talia eẽ facturũ neqđ locutu
 rum qui loquentem neminem audierit. D.

Nolo me hoc inter roges. qđ fieri
 non potest. quem tales homines
 inter quos quenquã natum cogitare possint.

M. Itane tu non uidisti mediolanũ adolescen
 tem honestissimi corporis. & elegantissime
 corporis urbanitatis. nu tuum tam. ita atqđ
 surdum. ut neqđ alios nisi ^{t motu} nutu corporis in
 telligeret. neqđ ipse aliter que uellet. sig
 nificaret. hic est enim p̄tiosissimus.

Nam ego noui rusticum quondam loquentem. de lo-
quente uxore. filios omnes mares atq. feminas.
quatuor fore. aut eo amplius. non enumeratis
nunc com me inuicem surdosq. genuisse. Nam
ex eo qd loqui non poterant. ex eo autem
qd nulla signa nisi oculis colligebant. etiam sur-
di intelligebantur. D. ^{uenero} Illam uero ego benemo-
ui. & de istis nescio quibus credidisti. sed quor-
sum ista. Q. Quia dixisti non te posse cogitare in-
ter tales homines nasci quempiam. D. Nec nunc
aliud dico. Nam istos nisi fallor inter eos qui lo-
querentur natos esse concedis. M. Non
equidem negauerim. sed cum iam in-
ter nos constat. non nullo tales homines esse pos-
se que se cogitatos si ex hoc genere mas. & fe-
mina iungerentur. atq. in aliqua quocumq.
casu delata solitudine. ubi tamen uiuere ua-
lerent gignerent filium. non surdum. quem
admodum esse cum parentibus isto locuturum.
D. Quem admodum censes. nisi ut parentes

ei dabant. ita gestus si gna reddaturum. sed ta
 men puer parvus ne hoc quidem possit. quare
 illa ratio mea ^{incomparabilis} mansit integra. Quid enim re
 fert utrum loqui. an gestum facere crescen
 do adsequatur eum ad animam utrumq. per
 tineat quam faceri nolimus crescere. M.

Iam mihi uideris etiam cum infans quisque
 ambulat ampliore credere hunc habere
 animam q. eos qui id facere nequeunt. D. Hoc
 aliud est. Quis enim hoc non uideat esse artis.

M. Cur obsecro artis. an quia didicit. D. Ita
 uero. M. Quare tibi ergo etiam si aliud
 quisq. discat non artis uidetur. D. Plane
 quicquid discitur. artis esse non nego. M. Si
 ergo ille didicit apparentibus gestum face
 re. D. Didicit sane. M. Oportet igitur
 & hoc non animae crescendo amplioris. sed
 imitatoriae cuiusdam artis esse credas.

D. Non possum hoc concedere. M. Ergo non
 omne qd. discitur artis est qd. nec cesseras.

D. Artes omnino. M. Non ergo ille didicerit ges-
tum. quod utrumvis de de ras. D. Diderit. sed
hoc non est ar. M. At qui tu paulo ante dixisti
ar. esse qd discitur. D. & ge iam concedo. &
loqui. & gestum facere. eo qd ea didicerit ar-
tis esse. Tamen alie sunt artes. quas dum in
alios intendimus discimus. alie quae ama-
gistris nobis inseruntur. M. Quas tandem
ista rumpas animam. & ex eo quodam
plur fiat ad ipse. an ne omnes. D. Non om-
nes puto. sed illas superiores. M. Non
ne tibi ex hoc genere uideatur infine am-
bulare. Nam & hoc uideendo ut arbitror
quid faciunt assequitur. D. Ita credo. Sed
tamen non omnes quibet spectant.
& magno studio inueniunt assequi possunt.
sed qui huius rei magistros patiuntur. M.
Bene sane dicis. Nam hoc tibi etiam de locuti-
one responderim. Multa enim greci. & a-
liud genus lingue crebrius nos loquentes

audiunt q̄ sumambidū spectant. q̄ ut linguam
 manū discunt quē admodū nos cū ipsos nosse uo-
 lumus. sepe magistri tradunt. que cū ita sint mi-
 roz cur animę incrementis tribuere uelis. q̄ loquunt̄
 homines. q̄ aut̄ in fine ambulam̄ nolis. D. Nescio
 quomodo ita cōfundis. nā qui ut linguā manū dis-
 cat magistro tradit. nouit alia quanda sua. q̄cū
 q̄dā nūma creuerit puto didicisse. Cū aut̄
 discit aliena. nā pluri animę. s; arti tribuo M.
 Quid si ille q̄ int̄ natos nat̄. atq; alit̄. ē. sero. ac uo-
 uuent̄ in alios homines incidens loqui incidit;
 cū alia linguā nullā nosset. eo tēp̄e putaret̄ ani-
 mā cū creuisse. quo loq̄ didicerat. D. Numq; istū au-
 t̄ istud si dicere. et. iā cedo rationi. nec puto amplius
 anime; argumētū eē q̄d loq̄m̄. ne et alias om̄s ar-
 tes cogar faceri. crescendo animā cōsecutam. q̄d si
 dixero illud. sequet̄ absurdū decrescere animā.
 cū quicq; obliuiscit̄. M. Bene intelligis. uerū
 ut audivas. recte dī anima discendo q̄si crescere
 q̄si rētra minui de discendo. s; trans lato uerbo

ut superius ostendim' tantū illud cauendū ē. ne q̄si
spaciū loci mai' occupare uideat. dū dī crescere. S;
maiorē quandā ut peritior q̄ imperitor habere ad
agendū. ^{pro-gentudine} magis tam̄ refert. quā ha sine illa ipsa que
disce. quib; quodā modo uideri. Tangeri. Nā ut in
corpore trias genā increm̄toꝝ unū necessariū q̄
natural' cōuenientia implet m̄bris. Alterū sup
fluū. q̄ a certis m̄bris integra ualitudine uigendo a
habet discrepat p̄ q̄t̄ int̄dū euenit. ut senis digitis
nascant' homines. pleraq; alia q̄ p̄t̄ c̄suetudine
numas' monstruosa numerat'. Ternū noxiū q̄t̄cā
accidit. tumor uocat'. Nā etiā sic m̄bra crescere dnt'.
Certe uera. locū occupant ampliorē. s; ex pugnatā
bona ualitudine. ita in animo. q̄dā q̄si natura
lia increm̄ta s̄. cū honestas. et ad bonū beatūq;
inueniendū accō modatis disciplinis augeri dī. Cū
ū eadiscim' q̄ mirabiliora. q̄ utiliora s̄. quāq;
dī nullis reb; plerūq; oportuna ^{supflua} supuocant' tam̄
ide illo s̄do genrē numerandas'. Nā si q̄dā ubi
con. ut uarro auct' torē ita populā delectauit

ut res fieret. Ideo animu nrm. illo artificio augen
 du putare debem. q. nec maiores q. humani den
 tes habere uellem. si audissem aquo pia qd. uales
 habuerit moysi hoste nrtatu. Noxiu u. illud gen e. ut morsu
 artu. q. animi ualido sauciat. d. la. iodore. isapo. hoste nec
 re mire diuadicare pulmita. iq. lacu pisces cap. ^{cap} per
 t. sic. t. q. amare unu sit nosse dicere. q. da est
 misera pericia. ihu artib; cu. q. si creuisse ^{anima}
 uidet. q. neglecta mte deflaxit insens. nihil ali
 ud q. amuisse t. etia. et abuisse uideanda. D.

Accipio ista. r. assentior. nec tam nihil angor exeo
 qd. imperita omnium reru. ibruta e. anima. q.
 in puero recens nato. quantum licet inspicim. Cur
 et nulla arte secum attulerit sine incremento. si ge
 na e. M. Magna omnino magna. a qua nescio
 utru. quicq. mai sit. quetio nre moues. Inq. tantum
 nre sibuna. opiniones ad uersant. ut t. anima nul
 la. m. etia. omf. artes. secum attulisse uideret. uocalud
 quicq. et id qd. de discere. q. remissa. irrecadati. S;
 uide. ne hui. t. p. n. sit. utru. ista. ita. se. habeant. requirere.

N un u agm^o ut appareat. si potest n̄ca scdm loci spacia
parua magnae nominari. Et n̄tate aut el nullae
oportune seruitabim^o. cu illud qd̄ quartu posuisti. cur cor
pou fuerit data. quantum fas e^t tractare coepit
Q uid n̄ ad ei tale quantitate aduincet. se p̄no. ann̄ se p̄
fuerit. futuraue sit. aut qd̄ nunc perita n̄ imperi
ta e^t. cu longu^o tēp^o. nec corporib; qd̄e afferre mag
maudinis causa sup̄nas p̄ haurim^o. ipericia notissima
sit posse nulla ad ee^t crescentib; ac sepe. n̄ resientib;
oportuna ee^t. multaq; alia dicta sunt satis ut opinor
adde monstranda. r̄i cū magnitudine corporis qd̄e
affert uerā animā fieri a phor. Quare uideam^o
si placet. illud ^{atq; n̄} argumtu^o nū quale sit. qd̄ p̄ totū
spaciū corporis tactus sentit^o ab anima qd̄ spaciū
nullius ee^t uolum^o. D. Sincerē iā ad illud transiri
n̄ deurib; dicendū aliquid arbitrarer. Quid e^t li
n̄ qd̄ auctora p̄ccare^t corporis uires p̄ bent anime
ā phores. si cū his ā phor n̄ sit anima. Quis quā n̄
uirt^o animę. uires aut corporis putari soleant.
nūq̄ tam ab anima cas^o ab uirtute ueri cū uideam^o

inexamnis corporibus; nullas esse. ~~Est~~ corpus quidem
 uiribus; sicut sensibus uel animā. n̄ negandū ē. Tam
 quando ita sunt uiribus officia quis hęc dubitauerit
 ad animā potius pertinere. Cumque maiores uires
 in pueris grandiuscut. quam in factibus; esse uideamus.
 ac deinde adolefcentis uiribusq; in dies uiribus; prestari.
 donec rēsus corpore senescere n̄ ualeant. N̄ leue
 quantum in uiderē crescentis cū corpore. ac dem
 senescens animę uirtutē ē. M. N̄ usq; qua q;
 absurdū ē qđ dicit. Sed ego uires non magis mā
 plitudine corporis. utatq; incrementis. quā
 in exortatione ^{discendo} quadā. & conformatione men
 tiorū esse solco putare. id adeo ut tibi p̄bē quero
 abste. utrū aliū. alio p̄natiū ābulare. ac mūd
 de fugari maiorū uirū esse arbitreris. D. Brasentio.
 M. Cur ergo puer multo āplū canoris ē si acbā
 sine defectu cū ancupanti studio mābulando
 uxor corer. quā adolefcentis cū mo ad alia studia
 quib; sedere magis cogebat ē uisq; se si accedenti
 gratia. & p̄ hanc animę crescenti uires ampliores

tribuende s̄. deinde in ipsis luctatorū corporib; palestri
teq; n̄ mole ac magnitudine s̄. nodos quosolā lūcer
toy. ⁊ descriptos tholos. figurāq; omnū corporū sibi
ē grūntē p̄tissime inspicunt. ⁊ hinc potius argu
m̄ta uirū colligunt. q̄ tam omnia parū ualenti
n̄ uis artis ⁊ exercitationis accedat. Super etiam
uisū ē ingentis corporū uros. ab exiguis bruiq;
sapari. ut in mondy. t̄ inferent̄ ponderib; t̄ in
ipso etiā luctamine. t̄ olimpiōnē que libet
lassari citius in itinere. q̄ circū forāni aliquē
m̄catōr̄. q̄ uno illius digito ē h̄dipossit. cui t̄ g
nitū ^ē ^{q̄} Quare si et ipsas ures. n̄ p̄ equū om̄
s; alias ad aliud aptiores magnas uocam̄. ⁊ corporū
linam̄ta magis ifigūq; q̄ magnitudines ualent
plurimu. ⁊ et si exercitationes tantū affer̄. ut ce
lebrime credūt̄ sit hominē tollendo cotidū
uitulū parū egisse. ut cū etiā taurū sine sen
su maioris honoris. q̄ paulatī addebat̄ tollere
ac sustinere possit. Iniquaq; ā plures ytaas ures
l̄ cū corpore animā creuisse significat. Quāsi plus

aliquot animalū ^{iora} maiora corpora. eo ipso q̄ maiora
 habent uirtū. illa causa ē q̄t legē naturę cedunt per
 dera ^{maioribus} minora ^{maioribus} modo cū ad p̄p̄ locum
 suapte nati fuerint. ut humida terra corpora
 in ipsius mundi mediū locū q̄ ē inson̄. Rurs̄ terra
 rigua sursum us̄. si etiā cū aliq̄ toruō. aut iactu.
 aut impulsu. aut repulsa eo q̄ n̄ sponte ferunt. uel
 aliena ire cogunt. Nā si ex alto dimiseris quāq̄ simul
 duos lapides dispares quantitatē. cuius q̄dē maior
 ire puenit. sed si ei minor subiciat. eoq̄ in eundē
 locū occupet. cecidit p̄fecto simulq̄. in solū deducit. l̄t
 siderit̄ desup̄ maior. minor autē c̄tra sursum us̄ iacet.
 ubi obuiā uenerit. repulsio minoris. et retro ces
 sio fiat necesse ē. q̄t ne idō accidere p̄t̄os. q̄t
 minor c̄tra naturā in sublimia ire cogebat.
 At̄ ū maiore impetu locū suū petebat. Facit
 ut maior in sup̄na iaculet. et minor occurrat
 in t̄ras delecto. uidet̄ nihilomin̄ repulsum minore
 maḡ lū cogi. si repulso ipso cedere in alia partē.
 ut q̄ p̄dictū ē in ima deferat. l̄t siambo n̄ motu

naturali .s; aduol; qñ in cōpo pugnantib; aduñ in
uicō iact. sibi mo' in medio spacio cōplodant. quis
dubitauerit minore' maiori eē cōstūrū in rā parte
unde ipse q' ille forebat'. Quz; cū ita sint id cū
minora ut dictū ē pondera maiorb; cedant mul
tū tam refert quanto in sese agant impetu. Nā si
maiore impetu minor uelut uehēmā aliq' torm
to emiss' infligat' maiori. t' laxius iaculato triā laq;
guscenti. quis ab eodē resiliat. retardat illū tam.
aut etiā retro agit q' modo ictū. atq; ponderū.
his p'iacis atq; intellectis quantum p'sens negotium
postulat. u. idō nunc eas quz; dñr in animalib;
uies utrū ^{Lapide} rationi huic ē gruant. Nā corpora omnia
animelū. quis negat suo pondere p'dicta qd' pon
t' nūru anime actū q' inclinauerit multū ualde
magnitudine p'p'a .s; nūru anime ad mouendū
corporis pond. nerius qñ tormētis uicē; neruos aut
uigetat mobiliore; efficit siccitas. calorq; mo
derat'. c' tra eos laxat. atq; infirmitat humid' rugi
taq; somno q' cū frigidū r' humidū dicunt medici

De

phant. in bralanguescant. atq; ipso ex pfecto
 conat multo e debitor. idōq; nihil e fractus. ten
 uis lechar-gicus. ac quosda freneticos qb; uigily.
 Tuum us. 7 acute febres. id tot calide plus nimio
 neruos tendunt. atq; durant maionb; uirib;
 qua integra ualitudine retic hant. Et mul
 ta facere manifestū e. cū eoz corp' sit egri
 dine attenuatus 7 exilius. Si igit inuicuanime.
 7 neruoz qda machinamto. 7 pondere corpo
 ris e fiunt heque uires uocantur. liduntas aut
 nutū exhibet. q' p mor sit spe t audacia. recundie
 aut timore. s; multo magis desperatione. Nam
 metu cū aliq' spes subē. uehementiores uires appa
 rere assolent. machinamtu e figuratio q' dan
 corpus coaptat. 7 operatio modificat ualitudi
 nis. e firmat exercitationis industria pondus
 dat moles in broz qua arad. 7 nutrimenta e pa
 rant. instaurant aut sola nutrimenta h' sonū b;
 q' equalit' pualet mirand e uirib; . tanto e
 alius alio in ualidior. q' dō plus eū ista deficiunt.

I
usq; sepe ut p̄tinaci natu meliore machinam̄to. alius
quis paruu pond̄ corpus egerit. aliu maiore mole
p̄ditu uincat; Rursq; nunq̄ tanta moles. ut ead̄
simbecilliore usu agat. opp̄mat tam̄ paruu ad
usaru multo uehementius inuicentē. Cū uñ pond̄
corpus. nec moderatio^{n̄ ad h̄ nequos} ^{et h̄} si; n̄ ipse. idē am
m̄ cedit. ut om̄imodo in ualidiorē. si; tam̄ timidior
ab audaciorē super̄. nescio utru iuris; attribu
endū sit. n̄ quis dicat habere quas dā suas uires
anima quib; ei maior audacia. ut fiducia pari
at. Quis cū alteri assunt. des̄ alteri. Tunc in
telligit̄ quanta animi corpou suo etiā in eo qd̄ p̄
corp̄ agit̄ ante cellat. Quā obrē cū infanti
puero solus ad trahendū aliquid. t̄ repellendū
n̄ sit integer. nerui aut̄ p̄p̄t recentē. mixq;
p̄fecta ē formationē inhabiles. et p̄p̄t humore
q̄ illi c̄tati exuberat maridi. p̄p̄t nullā exer
citatio. n̄ languidi. Pondus ū adeo sit exiguu
ut ne ab alio qdē impactū grauit̄ urgeat. opor
tunusq; sit ad accipiendā q. ad inferendam^{molestā}

q̄ uis ē q̄ cū hęc om̄ia q̄ des̄ cūlisse annos uiderit.
 uiresq; p̄ eos datas cognouerit. creuisse animā
 q̄ his in dies āphorib; utat̄ recte ac prudent̄ eas
 timent. Potest uisite si ab aliq̄ uuene. quē uela
 mine in̄posito r̄conspiciat. paruos ac leues
 calamos. laxo artu quantū potest iacula
 tos uiderit r̄ longe ire moxq; recidere ac
 p̄ paululū sagittas iā ferro graues perniculif
 uegetatas. neruo intentissima ^{et} emissas. celum
 remotissimū petere fidesq; facta fuerit pari
 conatu hominis utrūq; ē factū creuisse illū
 tantillo tēp̄e. atq; auctū uirib; arbitrari. q̄
 quid dici potest p̄uersus. De inde si anima
 crescat. uide q̄ sit ^{finalis} in̄scitū in̄crem̄ta eius de
 uirib; corporis credere. de copia doctrinarū
 r̄ credere. cū illis solū accōmodet nutū. hoc
 sola possideat. Et sic crescere animā putam̄.
 cū ddā uirib; minui putanda ē cū demit̄.
 s̄ clem̄t̄ in̄semita. demit̄ in̄ labore studioz
 atq; his tēp̄orib; doctrine aggerari. atq;

12

trius solent neq; ullo modo eodē tēpē simul au-
geri quicq; et minui potest. Nullū enī crescens
anīmę argumētū ē uires in maiore etate maiores.
Multa alia dici poss. Sed si tibi sã satisfactū ē mo-
dū adhibeo ut ad aliam transeam. D. Mihi ū satis
p̄suasū ē maiores uires t̄i ex eo eē qđ anima
creuerit. Nā alio ut omittā qđ abs te subtilit̄
dicta s̄ insana imo qđ hoc potis animā crescere.
cū ipsā corp̄ minuat. ne ipse qđ de frenatū dī-
xerit. cuius uires multo aptiores quā sano eē
solent memoret. Unde n̄ maxime uidet̄
innertus eē om̄e qđ miram̄. cū p̄t̄ spon uires in quo
piā repperunt. Quare oro aggredere iā illud.
cui totus intendo. cur anima s̄ tantū spaciū
magnitudinē habeat quā corp̄ ē. Cur ubiq;
illa sentiat cū tangit. M. Age uero aggredi
artē qđ uis sed multo tē m̄ acutiore op̄ est.
quā fortasse existimas eē debere. Quare
facto ut quā maxime assis. ac respondeas
mihi. quinnā tibi uideat̄ eē iste sensus

q̄ anima p̄ corp̄ uic̄. t̄ia ipse iā nomine p̄p̄o sens̄
 D. D. Sensus eē quinq; audire soleo. uidentu
 audiendi. olfaciendi. gustandi. atq; tangendi
 plus quid respondeā nescio. M. Paratio ista
 uetustissima ē. usere in cantionib; celebrata.

Uelle aut̄ diffiniri in abs̄te q̄t se ipse sens̄. ut eadē
 diffinitione om̄ia illa includerent̄. neq; aliud
 quicq; q̄t sens̄ dī eēt in ea intellegere. s; si ul
 n̄ potes. nihil urgeo. Illud n̄ q̄t scire certe potes
 meā diffinitione. t̄refellere t̄p̄bare. D. h̄ modo
 t̄bis scisse n̄ decro. quare ualeo. N̄ enī dī s̄p̄ efaci
 le. M. Adtende q̄. t̄ia sensū puro eē. dī lacere in nam
 mā q̄t parte corp̄. D. P̄laet in hęc diffin̄o. M.

Adesto q̄ huc tāq; tuq; ac more illa dū ame pau
 lisp̄ refellit̄. D. Turbor sane si tu adiuueris.
 sin minime iā n̄ displicet. N̄ n̄ frustra t̄bi ui
 sa ē refellenda. M. Noli nimis ^{ratione} auctoritate
 pendere. p̄sertim mea q̄ nulla ē. et q̄t aut
 oratus. Sapere aude ne dī t̄cio. ^{ut n̄ ubi q̄t n̄ ingat̄ hoc} subuiget p̄
 usq; metus. D. Ego p̄t̄ nihil meo q̄q; res

modo p̄cesserint. N̄ enī errant me sine. sed iā
incipe siquā habes. ne differendo potius. quā
ad ū s̄ando defanger. M. Dicq̄ quid patiat̄ cor
omino p̄ruū. cū mo uides. D. Latet q̄ aliquid. Nā oculi
mei. parat̄ n̄ fallo corp̄is mei s̄. Qu si nihil
paterent̄. q̄ te uiderē. M. At n̄ ē satis. ut psuade
as tuos oculos aliquet̄ pati. n̄ etiā quid patiat̄ osten
deris. D. Quid tandem n̄ ipsū usū. nā uident.
Si enī me rogares quid pateret̄ agrotans. Egriū
dine responderē. Quid cupiens cupiditate.
Quid metuens metu. Quid gaudens gaudium. Cur
q̄ rogata quid uident̄ patiat̄. n̄ recte usū ipsū
respondeā. M. Sed enī gaudens gaudium sentit
annūtiat̄. D. Immo assentior. M. h̄ de cas̄ p̄
bationib; dixeri. D. Sic habeo. M. Quicquid
h̄ oculi sentiunt. h̄ uident. D. Nullo m̄ istuc
de dēri. Qu enī dolore uideat. quā tam sepe
oculi sentiunt. M. Apparet te de oculis agere.
bene uigilas. Itaq; uide utrū ut gaudens gaudendo
deo gaudium sentit. ita etiā uident̄ uident̄

I sentiat usum

D. Analit̄ potest. M. Quicquid aut̄ uident̄ uiden-
 do sentit̄. id etiā uideat̄ necesse ē. D. n̄ ē ne-
 cesse. Quid si enī amorē uident̄ sentiat̄. n̄
 amorē uidet̄. M. Cauiſſime. ac ſagaciſſime
 gaudeo qđ difficile deceperis. Sed n̄ ad tēde
 qm̄ c̄ſtat̄ int̄ nos. n̄ om̄e qđ oculi ſentiunt̄. neq;
 om̄e qđ uident̄ ſentit̄ uideri. putas ne hi ſal-
 tē uerū ē om̄e qđ uidet̄ ſentiri. D. hi ſane
 n̄ c̄ceſſero. qm̄ ſens̄ poterit̄ uocari qđ uident̄.
 Quid om̄e qđ ſentim̄ n̄ne ipſam. D. Ita eſt
 M. Igit̄ ſi om̄e qđ uident̄ ſentim̄. et om̄e qđ ſen-
 tim̄ ipſam. ſentim̄ om̄e qđ uident̄. D. Nihil
 reſiſto. M. Patris qđ me ac uiciſſi te ego. cū
 inuicē nos uident̄. D. Succeſſimo. rati me
 ratio inſtant̄ cogit̄. M. Accipe cetera. Nā
 credo abſurdiſſimū. uolentiſſimum uideri tibi.
 ſiquis affirmet̄ ibi te paſſi aliquid corp̄ ubi n̄ ē ip-
 ſū corpus qđ patris. D. uider̄ abſurdū. ut acē
 opinor ut dicis. M. Quid illud n̄ne. manifeſtū
 ē alio loco ēē meū corp̄. alio tuū. D. Manifeſtū.

ē. M. Sentiunt autē corp̄ m̄m̄ oculitū. Cēsi
sentiunt. utiq; patiunt; Nec possunt ibi pati
ubi id qđ patiunt n̄ ē. Nec tam ibi illi ubi
corp̄ m̄m̄ ē. Ibi qđ patiunt ubi n̄ sunt. D.
Ego quidē illa ^{assumptio} omnia cōessi. qđ n̄ cōcedere ab
surdū uideba. Sed hi ulamū. qđ ex his cōsectū
ē ita ē absurdus. ut illoꝝ potius aliquid a me
me dedisse. quā hi uerū eē cōsentia. Nā oculos
meos ibi sentire ubi n̄ ne in somnis qđ de dice
re auderē. M. Uide qđ ubi dormieris. Quid
enī tandē elaberet incautus. sic paulo an
te uigilares. D. Cū uero idipsū meā sedulo
p̄trao ac reuoluo; Nihil tam factū elucet. qđ
me dedisse peniteat. n̄ forte illud. qđ oculi
m̄i sentiunt eū uidem. Christus nāq; ipse facti
tan sentit. immo ita ē. Ipsi se foras porrigit
qđ oculos emicat longius qđ qđ usum potest
lustrare qđ cor m̄m̄. Unde fit ut ibi potius ui
deat. ubi ē id qđ uidet n̄ unde erūpt. ut
uideat. Nō qđ tu uides eū me uides. D. Quis

hoc infans dixerit omnino ego in deo. Sed
 emisso poculo in usu. in deo. M. At si tu uides
 tu sentis. Si tu sentis tu pateris. Nec potes
 ibi pati aliquid ubi non es. Ibi aut me uides.
 ubi ego sum. Ibi igitur pateris ubi ego sum. At
 ubi ego sum tu ibi non es. Quo pacto audeas
 dicere uideri me abste. prorsus ignoro. D.

Visa inquam porrecto meo locum in quo es ui
 deo tu ubi es. At me non ibi esse confiteor.
 Sed quemadmodum si uirga te tangeret. ego te
 utique tangeret idque sentiret. neque ibi tamen
 ego es. ubi te tangeret. Ita quod dico me
 in usu uideri. quis ego ibi non sum. non scio
 cogor fatari non me esse quidem. M. Nil
 ergo temere excessisti. Nam oculus tu hoc
 modo defendi ^{posse pati ubi non sunt} possunt. quorum est quasi uir
 ga in usus ut dicis. Neque illa est absurda conclu
 sio. quod oculus tu ibi uident ubi non sunt. An
 tibi aliter uidet. D. Ita sane est. ut dicis.
 Nam & illud nunc animaduerti. quod si ibi

uiderent oculi ubi sunt, etiā seipsos uiderent.
M. Rectius diceret n̄ etiā seipsos. sed tantū
modo seipsos uiderent. Nā ubi sunt id ē quē
locū tenent. soli tenent. Nec nasus ibi ē ubi
illi. nec quicquid illis uicini ē. Alioquin tu
ibi etiā cēs ubi ego sū. q̄ iuxta muicē sum.
Quē cū ita sunt. sitantū ibi uiderent oculi
ubi sunt. nul amplius quā seipsos uiderent.
Cū autē se n̄ uident. n̄ modo cogimur cōsentire
posse illos uidere ubi n̄ sunt. sed etiā om̄ino
n̄ posse. nisi ubi n̄ s̄. D. Nihil: qd̄ hinc me
dubitare faciat. M. Ergo n̄ dubitas ibi eos
pati ubi n̄ s̄. Nā ubi uident. ibi sentiunt.
Ipsū enī uidere. sentire ē. Sentire autē. pa
ti. Quare ubi sentiunt. ibi patiuntur.
Alibi autē uident. quā ubi sunt. Ibi igitur
patiunt. ubi n̄ s̄. D. Mirū ē. quā uera
ista existimo. M. Recte fortasse existi
mas. Sed responde obsecro. utrū om̄e qd̄
p̄uisū uideamus cognouim. D. Ita credo.

M. Credis etiā omē qđ uidendo cognoscimus. p
 usū nos cognoscere. D. & hoc credo. M.

Cur ergo plerūq; fumū solū uidendo. ignē
 sublatare cognoscimus quē n̄ uidemus. D.

Verū dicit. et iā n̄ puto nos uidere. quē qđ
 p̄usū cognoscim. Possum enī ut docuisti.
 aliud uidendo aliud cognoscere. qđ uisus

n̄ attingit. M. Quid illud qđ p̄usum
 patimur. ^{patimur} possumus n̄ uidere. D. Nullo

modo. M. Aliud ē qđ sentire. aliud cog
 noscere. D. Omnino aliud. Nā sentimus

fumū quē uidem. & ex eo ignē quē non
 uidem sublatare cognoscim. M. Bene intel

legis. Sed uides certe cū h̄ accidit. cor
 pus m̄m̄ idē oculos nihil patit ex igne. s;

ex fumo quē solū uident. Et enī uide
 re. sentire. & sentire. p̄ta eē iā sup̄

sentimus. D. Teneo & assentior. M.

Cū qđ passione corporis n̄ latet aliquid a
 animā. n̄ c̄tinuo sensus uocat̄ unus de

quinque memoratis. sed eū ipsa passio non
latet. Nāq; ignis ille non uisus. nec au-
dit. nec olfactus. nec gustus. nec tactus a nob.
n̄ tam latet animā fuso uiso. & eū h̄ nila
tere n̄ uocet sensus. qz ex igne corpus nihil
; passū. uocat tam cognitio p̄ sensū. qz ex
passione corporis quauis alia. id; ex alte-
rius rei uisione eiectione atq. cōptum.

D. Intellego. et optime istud uideo egruere.
ac fauere illi diffinitioni tuę. quā ut meā
mihi defendendā dedisti. Nā ita memini
te abste sensū. cū animā n̄ lata & qd̄ pati
corpus. Itaq; illud qd̄ fum̄ uidet. sensū
uocamus. Passi sunt enī eū oculi uidendo.
qui sunt partes corporis. & corpora. Ignē
aut ex q̄ nihil; corpus passū. quauis cog-
nitus fuerit sensus n̄ uocamus. M. Me-
moriā qd̄ tuā p̄bo. et sequacē intelle-
gentiā. Verū monitio illa diffinitionis
labasset. D. Cur queso. M. Quia non

diffinitō

negas ut opinor n̄ nihil pati corpus eū cres-
 cimus ut senescim. neq; id nos ullo sensu sen-
 tire manifestū ē. nec id tam animaliter
 N̄ igit̄ eā latet quiddā qđ patit̄ corpus. nec
 tam sensus iste appellari potest. Viden-
 do enī maiora ea. quę aliquōtō minora u-
 deram. et uidendo senes eos quos iuue-
 nes ac pueros fuisse constat. coniectam̄
 aliq̄ talē mutationē corpora nr̄a etiā nō
 dū loquim̄ pati. neq; meo fallim̄ ut opinor
 p̄tā petimus ē ut me falli dicā qđ uideo. qđ
 qđ uttellego capillos meos nō crescere. cor-
 pusq; p̄ momenta mutari. Qđ si mutatio
 ista passio corporis ē. qđ nemo negat nec
 nō sentit̄ a nob. nec tam animā latet. qđ
 nos nō latet. patit̄ ut dixi corpus. qđ nō
 latet animā. nec sensus ē tam. Quare
 illa diffinitio quę nihil qđ sensus nō eōt
 debeat includere. cū h̄ inclusa. certe
 uiciosa est. D. Nihil mihi restare uideo.

quæ te petā ut aut diffinas alit. aut hanc re
cures si potes. Nā rā ista ratione quehementē
pbo. utiosa eē negare n̄ possū. M. Facile est
istā corrigere. qđ uolo tu audeas. facies enī
m̄ crede. si bene intellexisti ubi peccet.
D. p̄i alibi. quā ubi aliena cōphendit. M. Quo
tandē modo. D. Quia qđ senescit corpus quis
in uuene. n̄ pot. negari pati aliquid. idq. cū
scim̄ n̄ latē animā quiddā qđ patit̄ corpus.
neq. tam̄ ullo sensu p̄cipi potest. Nā nec uideo
me modo senescere. neq. id auditu. aut olfac
tu. aut gustu. aut tactu sentio. M. Vnde
ergo istud nosti. D. Ratione id colligo. M.
Quib. argum̄tis ratio tua nitit̄. D. Quā alios
uideo senes. q̄ ut ego nē sū uuenes erant.
M. Nōne sensus ē quo eos uides. unus de quinq.
D. Quis negat. Sed ex eo qđ illos uideo. neq.
cū id n̄ uideā c̄iceto senescere. M. Quō
uerboz. q̄ illi diffinitioni q̄ p̄ficiat adden
dū putas. cū sensus n̄ sit nisi n̄ latēat animā

corporis

^{passione}

ut ea palia

^{argumenta}

aliud qd libet intellegat. D. Dic queso istud

paulo planius. M. Gerat tibi more, et mul

to libentius retardanti qd festinanti. Sed

fac totus assis. Valebit enim hoc ad plura qd

dicat. Diffinitio nihil minus nihil amplius

continet. qd qd susceptu e explicandum.

Alit omno utriosa e. Vtru aut huusmodi

utrus careat. cuersione explorat. qd his ex

emplis tibi fiet aptius. Si enim me rogares

qd eet homo. et eu hoc modo diffinirem.

homo e animal mortale. n ctinuo qd uerū

dictu e etiā diffinitione pbare deberes.

Et supposita ei particula id: omis. conuer

tere illā et intueri. utru etiā cuersa

uera eet. hoc e utru quomodū uerū e.

omis homo animal mortale e. ita eet ue

ru. omie animal mortale. homo e. quo

alit ouento impbare diffinitione propi

passio. nec tam ita

^{et sensu forte}

^{alio sciendo sensu forte}

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

passione. aut p

illud utrius quoque aliena
comprehendit. Non enim solus ho-
mo est animal mortale sed etiam quibus
bestia. hęc igitur hominis definitio pfecta
solet. cum addit mortali rationale. Nam
homo est animal rationale mortale.
Atque ut omnis homo animal rationale mor-
tale est. ita omne animal rationale mor-
tale homo est. Plus continendo. Ergo supe-
rior definitio utriusque erat. Bestiam enim
cum homine continebat. Ista perfecta est. Nam
omnem hominem. et nihil plusquam hominem
tenet. Tenendo autem minus. ita utriusque est.
si addas grammaticeum. Quamquam enim omne ani-
mal rationale mortale grammaticeum ho-
mo sit plures tamen homines quam grammaticeum
non sunt hac definitione non continent. Quod
hęc prima illa propositione falsa est. Cum
autem euerit. uera. Falsum est enim. Omnis ho-
mo animal rationale mortale grammaticeum
est.

Sed uerū ē. Omne animal rationale mortale.
 grāmaticū. homo ē. Cū aut̄ neq; p̄ primā
 p̄positionē. neq; p̄ cōuersionē enunciata ue-
 ra ē. his singulis ē p̄fecto uictiosior. ut sunt
 iste duz. homo ē animal candidū. aut ho-
 mo ē animal quadrupes. Nā si dicas. ho-
 mo animal candidū ē. aut animal quadru-
 pes. falsū est. & sic conuertat. Sed hi ut
 se differunt. quod illa prima in aliquos homi-
 nes cadit. nā pleriq; sunt homines can-
 didi. hec altera in uenimē. si enī quisq;
 homo quadrupes. Hęc p̄tēp̄tē ad exple-
 randas diffinitiones didiceris. quē admo-
 dū p̄positione atq; cōuersione iudicentur.
 Sunt alia multa de hoc genere. que do-
 centur. ut uerborū plena et tenebrarū.
 que paulatim ubi oportunū uidebit̄ cona-
 bor. ut discas. Nē cōuertere animū ad illā
 diffinitionē nrām. ut eā peritior cū dis-
 cussēris corrige. Inuenieramus enī eā

cū diffinitio sensus eēt cōplecti aliud quod
sensus n̄ eēt & ideo n̄ eēt cū cūer ut ueram
Fortasse em̄ uerū ē. Om̄is sensus passio
corporis ē. animā n̄ latens. ut uerū ē. om̄is
homo animal mortale ē. Aut falsū ē. om̄e
animal mortale homo est qz id ē i bestia.
ita falsū est. om̄is passio corporis n̄ latens
animā sensus ē. qz n̄ nob unguēs crescunt.
neq; animā latet. Id em̄ sem̄. neq; id sen
timus. sed cōclatione cognoscim̄. Quem
admodū ḡ illi diffinitioni hominis ut psi
ceretur. additū ē rationale. quo addito
bestia quæ cōnebant̄ simul exclusæ sunt.
nihilq; p̄t̄ hominē. atq; om̄em hominem
tali diffinitione cōprehendim̄. sine censet
aliquid etiā huic addendū eēt. quo inde se
iungat qd̄ tenet alienū. nec queq; mea
nisi sensus. et om̄is sensus intellegatur. D.
Venseo qd̄. s; qd̄ addi possit ignoro. M.
Sensus ē certe. om̄is passio corporis non

n̄ latens animā. Et cūverti n̄ potest. Hęc enuntiac
tio p̄pt̄ passionē illā corporis qua crescit ut
senescit. scientib; nob. id; ut n̄ lateat animā.

D. Ita ē. M. Quid h̄ passio p̄sepsa n̄ latet ani
mā. an p̄ aliud. D. P̄ aliud plane. Aliud est
uiderē unguēs maiores. aliud scire qd
crescant. M. Cū ḡ crescere ipsū sit passio
q̄ nullo sensu attingim; magnitudo autē illa
q̄ sentim; eadē passionē facta sit. n̄ ipsa sit
passio. manifestū ē talē passionē n̄ p̄sepsa
scire nos sed p̄ aliud. Si ḡ n̄ p̄ aliud animā
n̄ lateret. n̄ne sentiret potius q̄ comceret.
D. Intellego. M. Quid ḡ dubitas quid illi diffi
nitioni sit addendū. D. Iā uideo sic eē diffi
mendū. ut sensus sit. Passio corporis. p̄seps
sa n̄ latens animā. p̄ā romis sensus hoc ē.
et omē h̄ ut opinor sensus ē. M. Si ita
ē. factor diffinitionē eē p̄fectā. Sed rēptem
eā si placeat. utrū illo scdo utro n̄ uacillet.
q̄ illa hominis cui grāmaticū est additū.

piā meminisse te oportet qđ ee hominē dic-
tū ē animal rationale. mortale. grāmaticū.
eū. eoq; peccare istā diffinitionē. qđ con-
uersione uera ē. cū p̄ma enūtiatione sit
falsā. piāq; falsū ē. om̄s homo animal
rationale. mortale. grāmaticū ē. quāuis
uerū sit. om̄e animal rationale. morta-
le. grāmaticū. homo ē. Ergo ideo uita
sa ē h̄ diffinitio. qđ nihil qđ de p̄t homi-
nē. sed n̄ om̄em hominē tenet. Et haec
fortasse tal ē. de qua uelut p̄fecta glo-
riamur. Quāq; n̄ om̄s passio corporis
p̄ seipsā n̄ latens animā sensus sit. n̄ tam
om̄s sensus istud ē. qđ sic intellegas licet.
Bestiæ nēpe sentiunt. ac pene om̄es quinq;
illis sensib; uigent. quantū cuiq; natura
tributū ē. Antu istud negabis. D. Nihil
minus. M. Quid h̄ r̄ine cecedis scientiā
n̄ ee. nisi cū res aliq̄ firma ratione per-
cepta. & cognita ē. D. Concedo. M. At

bestia ratione nutritur. D. Et hi cecedo. M.
 igitur scientia cadit in bestia. cu aut non
 latet aliquid. utiq; scitur. Nigru sentunt
 bestie. si omis sensus est. cu passio corporis
 p seipsa n latens anima. Sentunt aut. ut
 paulo ante ccessu est. Q id q dubitans
 illa diffinitione impbare. que omem sen
 su circuplecti minime potuit. Si quide
 bestiaru sensus exclusus est. D. Facto
 me deceptu. cu tibi ccessi scientia te ee.
 cu aliquid firma ratione percipit. Solus
 homines cu hi rogabas. intuebar. Na neq;
 possu dicere. ratione uti bestias. nec
 eis possu scientia denegare. Sciebat
 ut opinor domnu suu canis. que post
 unguenti annos recognouisse phibet.
 ut tacei de ceteris innumerabilib;
 M. Dic m orate. si duz quedā res tibi
 pponant. una ad q pueniendū sit. altera
 pq puenire possis. q istaru plurispem
 (ois)

& q cui pponit. D. Quis dubitat ea p̄stare ad
q sit pueniendū. M. Ergo cū sint duę res.
quędā sciētia. et ratio. p̄ sciētiā puenim⁹
ad rationē. an p̄ rationē ad sciētiā. D.
Vtraq; res sibi m̄e quantū arbitrio ita
neca est. ut p̄ alterā ad alterā pueniri
possit. Nāq; ad ipsā rationē n̄ puenirem⁹.
nisi ad eā pueniendū eē scirem⁹. Pcessit ḡ
sciētia. ut ad rationē p̄ eā pueniremus.
M. Quid ad ipsā sciētiā q̄ dicit p̄cedere sine
ratione puenit. D. Nunq̄ h̄ dixerit. Nā
& ista sūma ē temeritas. M. P̄ rationem
igit̄. D. N̄ ita ē. M. Ergo p̄ temeritatem.
D. Quis h̄ dixerit. M. P̄ quid igit̄. D. P̄ nihil
q̄ insita ē nob. M. Oblit̄ m̄ uideris quō
ut nos superius cog^{nuene} nouerit. cū rogasse
utriūnā putares tunc eē sciētiā cū res
aliq̄ firma ratione p̄cipit. Nā respons
disti ut opinor. hanc tibi uideri hu
manā sciētiā. nē uero dicit posse

hominē habere aliq̄ scientiā. cū rē nulla ra-
 tione p̄ceperit. Quis autē n̄ uideat nihil .D.
 sibi rē aduersus q̄ ista duo sunt. & n̄ eē
 scientiā nisi cū res aliq̄ firma ratione p̄ci-
 p̄t. & eē cuiusdā rei scientiā nulla ratione
 p̄cepte. Itaq; nosse cupio. utrū horū deligat.
 Nā utrūq; uerū eē. nullo pacto pot̄. D.
 H̄ eligo qd̄ paulo ante dixi. Nā illud supe-
 rius temere me dedisse cōfiteor. Cū enī
 ratione int̄ nos uerū queram. idq; fiat
 rogando & respondendo. quomodo pos-
 ses ad sumā pueniri qua cōcludit̄ ratio. ni-
 si aliquid prius cōcederet. concedi autē
 recte qd̄ posset qd̄ nesciret. ita ista ratio
 nisi inueniret̄ in me aliquid cognitū. quo
 imitens ad incognitū duceret. nihil a-
 mino p̄ illā disceret. nec eā p̄sus rationē
 nominaret. Quāobrē frustra m̄ n̄ assen-
 turis. ante rationē necessario eē in nob̄ aliq̄
 scientiā. unde ipsa ratio sumat̄ q̄ ordiū.

M. Gerātibi morē. ut te quidē ut instam
quotiens alicuius dati poenitē & em̄dare
p̄mittā. Sed ne queso abutaris ista licen
tia. & negligentē cū int̄rogo attendas.
ne assidua male concessā etiā de his quę
bene cōceduntur dubitare te cogant. D.
P̄ge potius ad cōtera. Quāuis em̄ addam
uigilantię meę quicquid possū. nā et me
pudet de sententiā cadere totiens. n̄q̄
tam deterrear pudori huic reniti. &
lapsū n̄m te p̄serti mandante corri
gere. Neq; em̄ idō suscipienda p̄tinacia.
q̄ optanda cōstantia. M. Luemat tibi
plane ipsa cōstantia. q̄ntissime potest.
ita in placitā sententiā p̄tulisti. s; n̄ic
fito q̄p̄sentissim̄ ad ista quę uolo. Que
ro u. abste. quāt tibi int̄e uideat. inter
rationē & ratiōnationē. D. p̄satis
ista ualeo discernere. M. h̄i q̄ int̄uere
utrū & istimes hominū siā adoleſcenti.

ut uero. aut ut omnem ambagē auferā sapien
 tia sine int̄missione mee rationē. dū int̄
 sanus ē. sicut bonā ualitudine corpori.
 dū peste ac uulnerib; carē. an sicut
 ambulare. sedere. loqui. modo mee. modo
 decē. D. Sane n̄ta sēp puto mee rationē.
 M. Quidhī dū p̄ea quę cōcedunt̄ ac mani
 festa sunt. ut int̄rogando aliu. ut coniecten
 do alia. p̄ducim̄ nos ad alicui rei cogniti
 onē. uidetur ne tibi aut nos aut quius
 sapiens sēp facere. D. N̄ sēp. n̄ enī sēper
 homo quilibet. aut sapiens quantū opinor
 ut secū. ut cū alio querit aliquid differen
 do. p̄ā qui querit. n̄dū inuenit. Ita si sēp
 querit. n̄b̄nq; inuenit. Sapiens aut̄ iā inue
 nit. ut nihil aliud dicā ut ipsa sapientiā.
 quā cū cēt stultus differendo for tasse aut
 quoquomodo alio poterat requirebat. M.
 Recte dicis. Quare intellegas uolo. n̄
 cē istā rationē. dū p̄ea quę conceduntur

atq; cognita sunt. ad aliquid incognitū ducim.
Hoc enī n̄ sēp̄ ut iā cōsensimus inē n̄ra sanae.
ratio autē sēp̄. D. Intellego. Sed quorū sū dī.
M. Quia paulo ante dixisti. p̄pterea me
tibi debere assentiri scientiā nos habere
ante rationē. qđ cognito aliquo nititur.
dū nos ratio ad incognitū ducit. Nē autē
inuenimus. n̄ rationē uocandā eē. dū hoc
agitur. p̄ enī sana mens agit hī semper
cū sēp̄ habeat rationē. Sed recte fortasse ista
ratiocinatio nominatur. ut ratio sit quidā
nitis aspectus. ratiocinatio autē rationis in
quisitio. idē aspectus illius p̄ ea quae aspicien
da sunt motio. Quare ista si opus est ad
querendū. illa ad uidentū. Itaq; cū ille
nitis aspectus quē rationē uocamus cōiectus
in rē aliquā uidet illā scientia nominatur.
Cū autē n̄ uidet mens. quāuis intendat aspec
tū. inscitia ut ignorantia dī. p̄ enī et his
corporalib; oculis om̄is qui aspiciet uidet.

quod ut nebris facillime animadvertim'
 Ex quo liquet ut opinor aliud esse aspectum.
 aliud uisionem. quae duo in mente ratione &
 scientiam nominantur. nisi quid te aduersus hoc
 mouet. aut parum dilucide ista distincta ar-
 bitraris. D. Plurimam hanc distinctionem placeat &
 libenter assentior. M. Vide ergo necne utrum aspi-
 cere nos putes ut uideamus. an uidere ut
 aspiciamus. D. Hinc uero nec caecus quidem quisque
 dubitauerit. aspectum esse propter uisionem. non uisionem
 propter aspectum. M. Facendum igitur uisionem pluris.
 quam aspectum esse pendendum. D. Facendum omnino.
 M. Ergo & scientiam pluris. quam rationem. D.
 Consequens uideo. M. Placeatne tibi meli-
 ores aut feliciores esse hominibus bestias. D.
 Aueritatis dista immanem amicitiam. M. Recte sa-
 ne & heruisti. sed ad id nos cogit senten-
 tia tua. Dixisti enim eas habere scientiam.
 & non habere rationem. Rationem autem habet
 homo. pro qua uix ad scientiam peruenit. Sed ut

t' porro

cœdā facile pueriri. quid nos adiuuabit
ratio ut bestis nos anteponendos putemus.
cū illi habeant scientiā. & hanc pluris quā
rationē pendendā eē cōptū sit. V. Cogor
omīno aut scientiā bestis n̄ cedere. aut nihil
recusare. quin mihi merito anteponantur.
Sed queso explia illud. qđ de cane u^l ueris com
memorau. qualenū sit. Pā eius miratione
cōmotus. tā manū la traui. M. Quid autē h
putas eē nisi uī quandā sentiendi n̄ sciendi.
Sensu enī uos multo bestis superant. Cuius rei
causa. n̄ hō locus ē ut queramus. M̄c autē. rati
one. scientiā. nos illis dī p̄posuit. Sed ille sen
sus ea quib; talis uim delectant accedunt
cōsuetudine cuius magna uis ē potest discorno
re. atq; eo facilius qđ anima beluarū magis
corpori affixa est. cuius sint illi sensus quib;
utitur ad uictū aduictatēq; quā ex eodem
illo corpore caput. Humana uō anima p̄p̄ ra
tionē atq; scientiam de quib; agimus. qđ sunt

ita longe prestantiora sensibus. suspendit se a corpore quantum potest. & ea que intus est libentius fruatur uoluptate. Quantoq; in sensus declinat magis. tanto similiorem hominem pecori facit. Inde est quod etiam pueri uagantes quanto alio more a ratione sunt. tanto facilius discernunt sensu etiam contactum coniunctionemq; nutrimenti. nec odorem aliarum possunt sustinere cum quibus consuetudo non fuit. In uero quod aliud ex alio incidit. libenter tamen meo sermone demoror. quo ammonetur anima ne se ultra quam necessitas cogit refundat in sensus. sed ab his potius ad seipsam colligat & reuertatur deo. quod non ueni hominem fieri ueterem exco. a quo incipere propter neglectam dei legem certa est necessitas. quo neque uerius neque secretius quicquam diuinis scripturis continetur. Velle huic plura dicere ac me ipsum restringere. dum quasi tibi precipio. ut nihil aliud agere quam redderet mihi cum me maximo

debeo. atq; ita dō fieri qđ aut oratus. Amicū man
cipiū dñō. qđ omno fieri n̄ potest nisi ad eius re
formemur imaginē. quā nob̄ ut p̄ciosissimam
quiddā & karissimū custodiendā dedit. dā
nos ipsos ^{not} tales dedit. qualib; nihil possē p̄ ipsā
anteponi. hac autē actione nihil nob̄ uideatur ope
rosius. & nihil ē cessationi similis. neq; tamen
eā suscipere aut implere anim' potest. nisi eo ipso
adiuuante cui redditur. Vnde fit. ut homo eius
clonitā reformandus sit. cuius bonitate ac potas
tate formatus ē. Sed ad ppositū redire cogimur.
Qua re uide utrum tibi iā p̄batū sit. feras n̄ h̄re
scientiā totāq; illā uelud imaginē scientiā. quā
& miramur uī eō ^{en} sciendi. D. P̄batū sane. & si qđ
de h̄ diligentius querendū ē. aliud tēpus occupa
bor. Nō nosse cupio. qđ hinc c̄ficiat. M. Quid
aliud putas nisi diffinitionē illā sensus. ut antea
qđ nescio plusquā sensū includebat. ita nō cōtra
rio utro uacillare. qđ n̄ amē sensū potuit
includere. habent om̄i fere sensū. ne habent

scientiā. Que quā autē n̄ latet scitur. & om̄e qđ
 scitur. ad scientiā p̄fecto p̄tinet. De quib. om̄ibus.
 ū mihi tecū cōuenit. Aut igitur n̄ ē uerū sensū ēē
 passiōē corporis p̄ seipsā n̄ latente animā. aut eo
 erent bestię. quia scientia carent. Sensū autē
 eadem bestię. Diffinitio igitur illa. utriusq. ē. D.
 Fateor nihil me inuenire. quo resistā. M. Accipe
 alio. quo magis nos huius diffinitionis pudeat.
 Nā me inuisti ut opinor tū diffinitionis utriusq.
 tibi demonstratū. quo p̄sus nihil ē turpius. cū ex
 neutra parte uera ē. qualis illa hominis. homo ē
 animal quadrupes. Nā siue om̄is homo animal
 quadrupes ē. siue om̄e animal quadrupes homo
 ē. qui dicit atq. affirmat insante p̄fecto si non
 iocatur. D. Verū dicit. M. Quid si mihi etiā
 utro ista nr̄a deprehenditur. Putasne quocquā
 magis ēē qđ sit explodendū atq. eximandū
 de anima. D. Quis id recuset. Sed nullo si
 fieri potest etiā hoc tandū detineri. atq. in
 terrogatiunculis agitari. M. Nihil ē quod

metuas. iā enī cōfectū ē negotiū. An tibi nondum
p̄suasū ē cū de differentia ferarū & hominū
ageretur. aliud eē sentire aliud scire. D.
Immo maxime. M. Aliud ḡ sensus. aliud
scientia. D. Ita ē. M. P̄ autē sentimus ratio
ne. sed aut visu. aut auditu. aut olfactu. aut
gustu. aut tactu. D. Assentior. & omīe quod
scimus. ratione scimus. M. Nullus igit̄ sensus.
scientia ē. Quicquid autē n̄ latet. ad scientiā
p̄tinet. Ad nullū ḡ sensū p̄tinet. n̄ latere.
ut nullus homo quadrupes dici potest. Quā
ob rō ista nr̄a diffinitio suscepta. n̄ solum
alienos t̄minos inuasisse. neq; aliquid sui iuris
reliquisse. sed nihil omnino habuisse propriū.
totūq; alienū occupasse conuicta ē. D. Iurō ḡ
agemus. p̄tinerisne illā ita de iudicio excede
re. quanq; enī ego ei defensionō qualē potui
p̄buerim. tu tamē ipsā litis formulā quā nos
decepit cōposuisti. & ego quidē tamen si op
tinere non potui. bona fide affui. q̄d nulli

factus est. Tu uero si puericationis argueris quid
 facias. a quo & pducta e ut uirgar & audenter.
 & obliuigata ut turpiter cederet. M. Placidia
 e huc quisquam iudex. a quo huc ut mihi metuen
 du sit. Ergo te primum quasi adhibitus iuricon
 sultus instruendi causa refellere uolui. ut cum
 ad iudicium uentum fuero paratus assistas. D. E
 t aliquid quod pista pferas. quam mihi inualidissimo
 temere defendenda tuendaq; comendas. D.
 M. E certe. D. Placidia id e obsecro. M. Quia
 quancq; sit aliud sensus. aliud scientia. illud
 tam non latere utriq; comune e. ut ipse ho
 minu & bestia. quauis plurimu differant. D.
 animal tam e commune e. si latet omni que
 quid anime apparat. siue p uerantia corporis.
 siue p intelligentia paritate. atq; illud pmi
 sensus. hoc autem alteru scientia sibi iudica
 ut. D. Mane ergo illa diffinitio tua. &
 pbata. M. Mane u. D. Verba ergo decep
 tus su. M. Vbi rogauisti omne quod non

late sciatur. ^{M.} Iueni hunc rogationi temere assen-
sus est. D. Plā quid uelles ut dicere. M. si cōtinuo
ēē scientiā siquid n̄ late. sed si p̄ rationē n̄ late.
Cū autē p̄ corpus n̄ late. sensū uocari. Si p̄ seipsā
n̄ lateat. corporis passio. An ignoras quib. da
philosophis & paucis usū eē. ne idipsū quidē qd
n̄te cōphenditur ad nom̄ aspiare scientiā nisi
tā forma cōphensio sit. ut ab ea mens nulla ratio
ne queat demorari. D. Accipio ista gratissime.
Sed que so qm̄ quid sit sensus subtilissime quantū
arbitror explicatū ē. referamus nos ad illam
questionē pp̄t quā hoc explicandū susceperamus.
Attulerā enī ego argumētū quo tantā pbarem
animā eē. quantū eius ē corpus. eodē tangente
a capite usq. ad pedis extremū pollicē sentit. quā
quā uer̄ sū tetigeris. atq. inde ad sensus distincti
onē morarū plenissimā. Sed forte necessitate
delati sumus. Itaq. ipsū fructū tantū operis. osten-
de si placeat Romano. atq. intrinsec. Plā totū
qd̄ querebamus. effectū ē. Si enī sensus ē corporis

passio p̄ seipsā n̄ latet animā. qđ ut firmissime tene
 remus dicitur quā uelles sermocinari sumus. Memi
 nistane tandē nos cōperisse ibi sentire oculos ubi non
 sint. Tibi potius patet. D. Memini. M. Et nā illud dedisti
 nisi fallor nec modo dubites dandū fuisse animā mul
 to quā totū corpus ē eē meliore ac potentiore. D. Hinc
 u dubitare. nefariū patet. M. Age sic corpus potest
 ibi pati aliquid ubi n̄ ē. propriā quandā cū anima cō
 perationē. qđ oculis in cernendo accidere inuentū
 ē. adeone animā crassā & pigrā putamus. p̄ quam
 ipsi oculi tantū possunt. ut eā lateat corporis passio
 si non ibi iaceat ubi ipsa passio cōtingit. D. Multū
 me mouet ista conclusio. & ita multū. ut omnino
 stupēa. & non solū quā respondeā. sed prorsus ubi si
 n̄ inueniā. Quid enī dicā sensū n̄ eē cū corporis pas
 sio p̄ seipsā n̄ latet animā. quō erit aliter si hi n̄ ē
 oculos nihil pati cū uidemus. absurdissimū ē ibi pa
 ti ubi sunt. at seipsos n̄ uident. nec ubi sunt queq̄
 ē p̄ ipsos. si eē oculis animā potentiore. cū eadē
 sit istorū potentia nihil ē demeritius. An hoc

dicendum est potius esse. ibi pati ubi quidque sit quam ubi non sit.
Sed si hoc verum esset. non esset usus prestantior ceteris
sensibus. Quid quod ictu aliquo. ut incidens quippiam.
ut humoris perturbatione. cum ibi patiuntur oculi ubi
sunt. neque hoc animam latet. nec ista passio usus
sed tactus vocatur. Et tamen talia pati oculus
possit. etiam in eodem corpore. quamvis deest ani-
ma quam passio non latet. Illud autem quod pati non
potest oculus nisi adsit anima. id est quod videndo
patitur. hoc solum ibi patitur ubi non est. Ex quo cum
non videatur nullo loco animam contineri. Siquidem
oculus quod est corpus. id tantum non loco suo patitur
quod nunquam sine anima pateretur. Quid
igitur faciam queso te. nonne istis rationibus effici
potest. animas nostras non esse incorporibus. quod si
ita est. nonne ubi si nescio. Quis enim mihi eripit
quod ego ipse anima sum. M. Holi perturbare. ac
magis bono animo factio. Susta enim cogitatio
& consideratio ad nosmetipsos nos mutat. & quan-
tum licet auellit a corpore. Quid autem tibi usus est

non eēt animā in corpore iuuentis animantis quan
 quā uideatur absurdū n̄ tam doctissimi homi
 nes quibus id placuerit defuerunt. neq; nūc
 arbitror deē. Sed ut ipse intellegis res eēt sub
 tilissima. & ad quā ceruendā m̄tas acies satis
 purganda ē. n̄c attende potius quid alio
 afferas. quō inuicem animā t̄ longā ut latā eēt.
 ut quo eiusmodi. p̄ā illico argumētū tuū de
 tangendo sensu sentis n̄ attingere ueritatē.
 nec ualere aliquid. ut eā p̄totū corpus tanquā
 sanguinē diffusā eēt cūneat. aut siā quo af
 feras nihil habes. uideamus quō restant. D.
 nihil habere fortasse nisi recordarer quan
 tū pueri mirari soleremus palpitanter lacer
 atā caudas amputatas a cetero corpore quē
 motū sine anima fieri nullo modo mihi psua
 dere possū. neq; quo pacto. ficit ut nullū sit
 spatū animę quando p̄cidi etiā cū corpore po
 test. M. Intellego. & possū respondere aerē
 & ignē quō duo p̄ animę p̄sentia reuertur in

corpore terreno & humano. ut omniū quattuor fiat
tēperatio. dū post eiusdē animę abscēssū ad supna
euadunt. ac sese expedunt mouere illa corpuscu
la tanto cētatius. quanto plaga recentiore sibi
to erūpunt. dein porro motū languescere. pos
tremo desinere. dū nun̄ minq; sit qđ effugit
ac deinde totū euolat. Sed ad hoc me reuocat.
qđ his hausi oculis pene serius q̄ credi potest. s;
certe n̄ serius q̄ deberē. Cū enī nup̄ in agro eēm
ligurię. nri illi adulescentes qui mecum erant stu
diorū suorū grā animaduertorunt humilia
centes in opaco loco reptante bestiolā multipedē
longū dico ^{quendi} uermiculū qui uulgo notus ē. hi tam
quod dicā. nunq; in eo exptus erā. Verso nāq; sta
lo quē forte habebat unus illoꝝ. animal mediu
poussit. Tū ambe partes corporis ab illo uulne
re in cetraria discesser. tanta pedū celeritate
ac nihilo imbecilliore nisi. quasi duo huiusmodi
animantia forent. Quo miraculo exterriti
causq; remosi. ad nos ubi simul ego & alij

considerabamus. alacrit̄ uuentia frustra illa detu-
 lerunt. hęcq; nos parū cōmoti ea currere inta-
 bula quaquā uer sū poterant cernebamus. atq;
 unū ipsorū filo tactū contorquebat se ad dolo-
 ris locū. nihil sentiente alio. ac suos motus alibi
 pagente. Euto plura. tēptauimus quatinus is
 ualere. atq; uermiculū immo iā uermiculos
 in multas partes concidimus. Ita om̄s mouebant̄.
 ut nisi a nob̄ factū eēt & cōparerent uulnera
 recentia. totidē illos separati natos ac sibi
 quēq; uixisse crederemus. Sed tūc ego quō
 illis adolescentib; dixi cū intenti me intuerent̄.
 tibi nē dicere uereor. Iā enī tantū processim.
 ut nisi tibi alit̄ respondero quod sc̄dm meā cau-
 sã pbabilit̄ ualet. tota nr̄a intentio p̄tā longū
 munita sermone. ab uno uermiculo penetra-
 ta succubus se uideat̄. Illis aut̄ p̄ceperā ut
 in studis sicut coeperant suū cor tenerent.
 ita eos oportunus aliquō adquerenda & discen-
 da ista si res monere & uenturos. Sed quę illis

discedentibus cū alipio sermocinatus sū. cū utq;
nr̄m p̄ suo quisq; modulo recordaretur. &
cūctarē. & quereret. si exponere uelim.
longe plus a nob̄ dicenda sunt. quā ab ipso
principio tantis ambagib; atq; anfractib; is
dicta sunt. Non apud te tam tacebo quod
scitās; nisi mihi tunc multa iā nota ceit de
corpore. de specie quę mē corpori. de loco.
de tēpore. de motu quę subtilissime atq;
abstrusissime propt̄ hanc ipsā quęstionē dis
seruntur. ad dandā palmā his. qui corpus
eē animā dicunt declinare. Quapp̄ te ut
possi etiā atq; etiā moneo. ne temere aut
inlibros aut in disputationes loquacissimoꝝ
hominū nūmūq; sensibus his corporeis cre
dentū te precipites. donec corrigas firmesq;
uestigia quę usq; ad ipsū dñi animā ducunt.
ne ab illo secretissimo & tranquillissimo
nitis habitaculo. a quo nō dū hęc incolit pe
regina ē. studus facilius & laboribus quā

inertia desidiaq; auerzaris. Sic aut accipe con-
 tra illud quod sentio multum moueris. n̄ quod
 robustius de multis sed qd̄ breuius. neq; qd̄ mi-
 pbabilius quā cōxi. sed quod tibi aptius eligere
 potui. D. Dic oro te quācētissime potes. M.
 Primum illud dico. si causa maxime lateat cur
 incisione quorundā corporū illa contingant
 non cōtinuo nos hoc uno ita p̄turbari oportet
 ut tā multa quę superius luce clariora
 tibi uisa sunt falsa eēt arbitromi. Fieri enim
 potest ut huius rei causa nos lateat. quę ut
 humane nature occulta eēt. ut sit alicui homi-
 ni cognita. nec iste a nob̄ uirrogari possit.
 aut etiā hoc ingenio usi sumus ut satis nobis
 facere uirrogatus non possit. nunquidnā ex
 eo quequid ex cōtraria parte firmissime di-
 dicimus ac uerissimū eēt cōfitemur. labi nob̄
 atq; extorqueri deesse. Atqui si illa mane-
 ant integra. quę uirrogatus certa et indubia
 eēt respondisti. nihil eēt quod istū uermiculū

puerile metuamus. quanquā uiauitatis & nume-
-D- rositatis eius causā n̄ ualeamus afferre. Si enim apud
te de aliquo fixū immotūq; c̄stare. quod eēt uir
bonus. eūq; in latronū c̄uiu. quos p̄sequere de
p̄henderes. atq; aliquo casu anteq; abste posse
uirgari moreretur. quālibet causā putares potius
illius cū sceleratis c̄uotionē atq; c̄uiu etiā sicut sep̄
laturae. quā sceleris & societatis. Cur ergo non
cū tā multis argumētis superius edictis atq; abste
firmissime p̄batis planū factū sit. non loco animā
c̄tineri. atq; ob hoc nullus eēt talis quantitatis
qualē in corporibus c̄tinemus. Aliquā suspicari
eēt causā cur n̄ nullū animal c̄cisū in omib; par-
tibus uiuat. n̄ eā tam q̄d cū corpore anima c̄cidi potu-
erit. Quā si reperire n̄ possumus. querenda n̄
ē potius uera. quā falsā credenda. Deinde que-
ro abste utrū putes in uerbis nr̄is aliu^d eēt ipsū so-
nū. aliud q̄d sono significat. D. Ergo utrūq; idē
puto. M. Dic mihi ergo. sonū ipse unde p̄cedat
cū loqueris. D. Quis dubitaret a me p̄cedere.

M. Abste ergo sol pcedat. dñi nomina solē. D.
 De sono me. n̄ de re ipsā interrogasti. M. Aliud ergo
 sonus ē. aliud res quā significat sonus. Tu autē
 utrūq; idē eē dixoras. D. Age iā ccedo aliud eē
 significantē sonū. aliud rē quę significat. M.
 Dic ḡ utrū posses igniar^o Latinę Lingüę nomina
 re in loquendo solē. sin̄ intellect^o solis pcedere.
 sonū. D. Nullomodo posse. M. Quid anteq ipsū
 nom̄ ore pcedat. si uolens id enuntiare aliquid
 in silentio te neas. n̄ in tua cogitatione manē
 qđ ex p̄ssa uoce aliu^o auditurus ē. D. Manifestū ē.
 M. Quid cū ipse sol tantę sit magnitudinis. num
 illa notio ei quā cogitatione ante uocē te nes. aut
 longa aut lata. aut quā cūmodi uideri potest.
 D. Nullomodo. M. Age iā. dic m̄ cū oro ipsam
 nom̄ erūptu tuo. atq; ideo audiens solē cogito
 quē tu ante uocē & cū ipsā uoce cogitasti. & nūc
 fortasse abo cogitam. nonne tibi uidet^r nom̄
 ipsū ueluti accepisse abste significationē q̄ ad me
 paures deportares. D. Videt. M. Cū ḡ nom̄

ipsū sonū & significationē constet. sonus autē ad
aures. significatio ad intē ptineat. nūc arbitra
ris in nomine uelut in aliquo animante. sonū
ē corpus. significationē autē quasi animā sonū.
D. Nihil in uideri similit. M. Attende nūc utrū
nominis. sonū plerūq; diuidi possit. cū anima ei
idē significatio nō possit. Siq; dē ipsa ē quā paulo an
te in nrā ^{contra} significationē. nec longā nec latā res
pondisti tibi uideri. D. Irs assentior. M. Quid
cū plerūq; singulas sonū ille diuidit. uidetur
tibi significationē illā retinere. D. Quomodo
possit singulis litteris significare qd̄ nom̄ quod
oculis ē sit significat. M. At cū p̄dita signifi
catio nō discorpius in litteris sonū ē. nūc aliud
putas ē factū quā diluente corpore disces
sisse animā. & quasi mortē quandā nominis
perigisse. D. Nō solū assentior. sed ita libentē
ut nihil me magis in hī sermone delectauerit.
M. Si q̄ satis p̄pocisti in hac similitudine ^{quā} possit
dissecto corpore anima nō secari. accipe nūc

quomodo frustra ipsi corporis cum anima non secta sit
 uiuere possint. Iam enim excessisti recte ut opinor
 significatione quae quasi anima soni est. dum nomen editum
 per seipsum nullo pacto diuidi possit. cum ipse sonus quod uo-
 lut corpus eius esse possit. Sed in solis nomine ita sonus est
 facta diuisio. ut nulla pars eius significatione ali-
 qua retinere. Itaque illas litteras dilacerato
 corpore nominis. tamquam ex anima membra id est
 significatione carentia considerabamus. Quia
 obrem si aliquod nomen inuenimus quod diuisum que-
 rit etiam singulis partibus; quippe significare
 cedas oportet non omnimoda ueluti morte tali
 percisione facta esse. cum tibi membra separati conside-
 rata quilibet significantia et quasi spirantia
 uidebuntur. D. Cedat omnino. et ut iam id ipsum
 sonus flagito. M. Accipe. Nam dum uicina solis
 attendo. decursum nomine superui egimus. lucifer
 non occurrit. qui perfecto inter septem et tria silla-
 ba scissus non nihil priore parte significat. cum
 dicimus lucis. et ideo in plusquam dimidio corpore

nominis uiuit. Extrema etiā pars habet animā.
Nā cū ferre aliquid iusseris. hanc audis. Quid u
posses obtemporare si quis tibi dixerit. fer codicē.
si nihil significare fer. quod cū addit luci. lu
cifer sonat. & significat stellā. Cū autē demit.
nihil significat. & obliq̄si retinet uitā. Cū autē
locus tēp̄ sit. quib; omnia quę sentiunt occupan
t̄ ut potius quę occupant. qđ oculis sentim̄ per
locū. qđ aurib; p̄ tēp̄ diuidit. Non uermiculi;
ille plus loci totus quā pars ei occupabat. ita
maiorē tēporis morā tenet cū lucifer dicit.
quā si luci tantūmodo diceret. Quare si h
significatione uiuit in ea diminutione tē
partē. quę diuiso illo sono facta ē. cū eadē sig
nificatio diuisa n̄ sit. non enī ipsa p̄ tēp̄ disten
debat sed son̄. ita existimandū ē secto uermiculi
corpore. quanq̄ in minore loco pars eo ipso qđ
erat pars uiuere. n̄ omnino animā sectā. nec
loco minore minorē eē factā. licet integri
animantis mibra omnia p̄ maiorē locum

porrecta simul possederit si enim locū ipsa. s; corp^u
 qd ab eadē agebat tenebat sic illa n̄ distantia p^{er} corp^u significatio
 omnes tamē nominis litteras suas moras ac tēp^{or}a
 possidentes. uelut animauerat atq; cōpleuerat
 Hac similitudine utteri cōtentus sis peto. qua te
 sentio delectari. Ius autē subtilissime de hoc
 disputari possit. ita ut n̄ similitudinib; quę ple-
 rūq; fallunt s; reb; ipsis sacassiat. ne in p^{re}sentia
 expectes. p^{ri}ā & cōcludendū ē tā long^u sermo.
 et multas alius quę tibi desunt animū ad hūc uentura
 et respicienda p^{ro}colendū ē. ut possis intelligere li-
 quidissime utrū qd̄ aliquib; dā doctissimis uiris
 d^{ic}tū esse habeat. animā p^{ro} se ipsā nullamodo. s;
 tamē corp^u posse partiri. sic accipe amē si uides
 ut potius recognosce p^{ri}mo quanta sit anima. n̄
 spatio loci ac tēporis sed uis ac potentia. Nā ita
 si meministi. p^{ro}positū nobis ac distributū iā d^{ic}tu
 nob̄ ē. De numero u^{er}o animarū nescio qd̄ tibi
 respondeā. cū hī ad istā questionē p^{er}uenire putā-
 ueris. Citius enim dixerū n̄ cō omīno querendū.

aut certe tibi nō differendū. quā tūmerū
ac multitudinē n̄ptinere ad quantitātē. Et
involuntā questionē modō tibi amē posse cepe
diri. Si enī dixerō unā eē animā concurba
beris. qđ in altero beata ē. in altero misera.
Nec una res. simul & beata & misera potest
eē. Si unā simul & multas dicā eē. ridebis.
Nec mihi facile unde tui risū cōpniā suppetit.
Simultas tantūmodo eē dixerō. ipse me ride
bo. minq. me displicentē mi quā tibi pferam.
Audi g. qđ & me bene te audire posse polli
ceor. Idū aut ā bob; aut alteri nr̄m ita one
rosū ē ut fortasse opprimat. ne subire aut im
ponere uelis. D. Credo yrs. & qđ tibi egru
entē meū uidet̄ agi posse. quantū ualeat
anima & pecto ut exponas. M. O uanam
doctissimū aliquē. neq. id tantū sed etiam
eloquentissimū & omnino sapientissimū pfoo
tūq. hominē deli ambo interrogare possē
quonā ille modo quid anima in corpore ualere &

quid in seipsa. quid apud dñi cui mundissima p̄xim̄
 ē. & in quo habet sum̄m̄. atq; om̄e suū bonū. di
 cendo ac disputando explicare. Flet h̄c enī
 adhanc rē n̄ desit aliis. audeo tam̄ tibi n̄ deesse.
 Sed li mercedis ē. qđ dñi qđ ualeat anima ualere
 expedit. qđ ipse ualeat secur̄ superior. In p̄mis
 tam̄ tibi amputet̄ latissimā quandā & infinitā
 expectationē. ne me de om̄i anima diciturū pu
 tes. sed tantū de humana quā ^{soli} curare debem̄.
 si nob̄met ipsis curę sum. Hęc igit̄ primo quod
 cuius animā ducere facile est. Corp̄is ^{quo} uir
 atq; mortale p̄sētia sua unificat colligit in
 unū. atq; in uno tenet. diffluere atq; con
 tabescere n̄ sinit. al̄m̄tra p̄mbra equalit̄
 suis eiq; redditus distribui facit. egruen
 tiā ei modūq; cōseruat. n̄ tantū in pulchri
 tudine. s; etiā in crescendo atq; gignendo.
 S; h̄ om̄ia hominū etiā cōmūna cū arbutis
 uideri queunt. Hęc enī etiā dicim̄ in uere.
 In suo n̄ quidq; illoz genere custodiri. ali.

crepere. gignere. uideamus ac fatemur. Ascendit
itaq; alterū gradū. & uide qd possit anima in
sensib; ubi euidentior manifestiorq; uita intel
legit. p̄i enī audienda ē nescio quē impietas rus
ticana. plane magisq; lignea q̄ s̄ ipse arbores
quib; patrociniū p̄bā. quē dolere uitē qd̄o uua
decerpit. & n̄ solū sentire ista cū cedunt. s̄ etiā
uidere & audire credit. De q̄ errore sacrile
go. alius ē differendi loc. p̄c̄ qd̄ instituerā
intende quē sit uis animę in sensib; atq; in ipso
motu manifestioris animantis. quoz nobē
lus quē radicib; fixa s̄ nulla potest eē cōmūno.
Intendit se anima in tactū. & eo calida. fri
gida. aspera. leuia. dura. mollia. leuia. gra
ua. sentit atq; discernit. Deinde inuimo
rabiles differentias saporū odorū. sonoz.
formarū. gustando. olfaciēdo. audiēdo.
uidēdoq; diiudicat. atq; in his omib; ea quē
scdm naturā sui corporis sunt. aspicit. atq;
appetit. reicit fugitq; eiraria. Remouet

se ab his sensib; certo in iuallo tēporū. & eorū
 motus quasi p̄ quasda' ferias reparans. imagines
 rerū quas p̄ eos auxit secū catēnati & multiplici
 uersat. i hitōū ē sōn' i sōma. Sepe etiā gestien
 do ac uagando facilitate mot' delectat'. & sine
 labore ordinat membroꝝ cōcordiā. p̄copulatione
 secul' agit qd̄ pot'. atq; in duplici natura soae
 tate atq; amore molit' unū. foetib; non iā
 gignendis tantū modo. s; etiā fouendis. tuendis.
 alendisq; cōspirat reb; int' quas corp' agit & quib;
 corp' sustentat. cōsuetudine sese innectit. & ab
 eis quasi mēbris egre separat'. quę cōsuetudinis uis
 etiā seunctione rerū ipsarū atq; in iuallo tēpo
 ris n̄ discessa. memoria uocat'. Sed h' rursus
 omnia posse animā etiā in bestis nemo negat
 Ergo attollo in iū gradū. quia ē hominū
 p̄prius. & cogita memoriā n̄ cōsuetudine in
 ditari. s; ani aduisione atq; signis cōmīdatari.
 ac rotentari rerū innumerabilū. tot artes
 opificū. agrorū cultus. & structiones urbū.

uel in de
 tari.

uariarū. edificiorū ac molimū multitudine mi-
racula. inuentiones tot signorū litteris. in
uerb. in gestu. in cuiusq; modi sono. in picturis
atq; figuris. tot gentiū linguas. tot institu-
ta. tot noua. tot instaurata. tantū librorū
numerū. & cuiusq; modi monumentorū. ad custo-
diendā memoriā tantāq; curā posteritatis.
officiorū. potestatiū. honoz. dignitatiūq; or-
dines. siue in familijs. siue domū militiq;. in re-
publica. siue in p̄santijs. siue in sacris apparatib;
uim ratiocinandi. & excogitandi fluuios elo-
quentis. carminū uarietates ludendi ac iocandi
causa. milleformes simulationes. modulandi
peritiā. dimetiendi subtilitatē. numerandi
dispositiō. p̄teritorū ac futurorū. & p̄sentib; uis
eiecturā Magna hec. & om̄ino humana.
Sed ista adhuc parti doctis atq; indoctis. par-
tim bonis ac malis animis copia cōmunis. Susci-
pe igit. atq; in s̄li quarto gradu. & quo
bonitas incipit atq; omnis uera laudatio;

tot noua
6

Inno anima em̄ iſolu ſuo ſiquā uniuerſi parti agit
 ſ; etiā ipſi uniuerſo corpori iude p̄ponere.
 bonaq; eius bona ſua n̄ putare atq; potentis
 pulchritudinēq; ſuę cōparata diſcernere atq;
 contēpnere & inde quo magis delectat eo
 magis ſeſe abſtrahere a ſordib; totāq; ema
 culare ac mundiffimā & cōptiffimā redde
 re. Roborare ſe aduerſus om̄ia que de p̄po
 ſito ac ſententia demouere moluntur. So
 cietatē humanā magnipendere. nihilq;
 uelle altori qđ ſibi uolūt accidere. Sequi auo
 ritate ac p̄cepta ſapientiu. & phęe loqui
 ſibi dñi credere. In hac tā p̄claro actu anime
 inē adhuc labor. & cōtra huius mundi moleſ
 tias atq; blanditias magnus acorrimusq;
 cōfluctas. In ipſo em̄ purgationis negotio.
 ſubō, metus mortis. ſepe ueheñtiſſimus.
 ſepe uñ magnus p̄ magnū. tū cū robuſ
 tiſſime creditur. p̄iā uidere h̄ utrū ſa
 uerū. n̄ niſi p̄ p̄gare anime licet. tanta

di prudentia iustitiaq; gubernari omnia. ut nulli
mors inique accidere possit. etiam sic forte in
quis intulerit. Vehementi autem formidat mors
in huius gradu. cum illud eo credit infirmus quo
solicitus queritur. & eo ipso minus uidetur quo
tranquillitas propter metum minor est. inuestigan-
dis obscurissimis rebus, praecessaria. Deinde
quia magis sentit anima. corpore quo proficit
quantum misit in partem et examinata. eo magis
timet ne deposito isto corpore minus eam deus
possit quam seipsam ferre polluta. nihil autem
difficilius quam imetuerere mortem. & ab illa
bris huius mundi sic pericula ipsa
postulant temperare. Tanta est tamen anima.
ut etiam hoc possit adiuuante sane iustitia summi
et ueri dei. qua haec uniuersitas sustentatur.
irregitur. qua etiam factum est ut non modo facta
omnia. sed ita sint ut omnino melius esse non possint.
cui sese in opere tam difficili mundationis suae
adiuandam ipsi efficiendam pusillime tutis sineq;

conuicta. Quod eum effectum erit. id est cum fuerit
 anima ab omni tabe libera. maculisque diluta.
 tum se denique in seipsa legitime tenet. nec omnino
 aliquid metuit sibi. aut ulla sua causa quequam
 angitur. Ergo iste quintus gradus. Aliud est
 enim efficere. aliud tenere puritate. Aliam
 actio qua se inquinata redintegrat. alia qua
 non patitur se rursus inquinari. In hi gradus. omnia
 rationa incipit quanta sit. Quod cum inciperit. tunc
 in ingenti quadam incredibili fiducia pergit ad
 deum. id est in ipsa contemplatione ueritatis. illud
 propter quod tantum laboratum est. altissimum et secretis-
 simum primum. Sed hęc actio id est appetitio intel-
 lectu ea que uere sunt et que sunt summi aspectus
 est animę. quo perfectiore. meliore. rectioreque
 non habet. Sextus ergo erit. iste actionis gradus.
 Aliud est enim mutuari ipsi oculi animę. ne
 frustra et temere aspiciat et prauo uideat.
 Aliud ipsam custodire atque firmare sancta-
 tem. Aliud iam serenum atque rectum aspectum in id

quod uidentium est dirigere. Et qui prius uolunt
facere quia mandati & sanati fuerint. ita il
la luce reuerberantur ueritatis. ut non solum
nihil boni. sed etiam mali plurimum in ea putent
esse. atque ab ea nomi ueritatis abudicent. tunc
quidam libidine & uoluptate miserabili in suas
tenebras quas eorum moribus pati potest. medici
ne maledicentias refugiant. Unde diuino
afflatus. & persordinatissime illico apphe
ta dixit. Cor mundum creta in me dixit. & spiritum red
ditum in noua in uisceribus meis. Spiritus enim
credo. quo sit in anima in ueritate querenda
deuare atque errare non possit. Qui profecto in
ea non instaurat. nisi prius cor mundum fuerit.
hoc est. nisi prius ipsa cogitatio ab omni cupidita
te ac fece rerum mortalium sese cohibuerit.
& reliqua uerit. Ita uero in ipsa uisione atque contem
platione ueritatis. qui septem atque ultimam
animae gradus. neque iam gradus sed quosdam
mansio. quo illis gradibus puenit. que sunt